

116

S. 11870

Sule Sädemed

~~Riigiraamatkogu
nr 86187
07.5.41~~

57668

Wardre

Pühendage

oma vaba aeg enese
arendamisele,
lugedes kirjandust.

KOOLIRAAMATUID
KOOLITARBEID
KIRJUTUSMATERJALE
J O O N I S T U S - J A
M A A L I M I S T A R B E I D,
P A B E R I K A U P U
K A N T S E L E I T A R B E I D
J N E. J N E.

SOOVITAVAD SUURES
VALIKUS

„Päevalehe“ raamatukauplused

TALLINN, KARJA 23 • PIKK 2.

„Laste Rõõm“

LOOB LASTELE RÕÖMSA
MEELEOLU

ILMUB KORD KUUS

Sulesädemed *Revad 1940*

Nõmme gümnaasiumi ja keskkoolide album

Herk Visnapuu

Sõdur.

*Sammun, sammun
sõjateed, kui rammu
minu vajad, kodumaa.
Võõras asuda ei siia saa.
Jäagu sinule, mis olnud ammu.
Sammun.*

*Raksan, raksan
rauaspe, et mitte vaksa
jätta sinu pinnast, isamaa.
Rõõmupuhkeid vaenlane ei saa,
võõrail tulgu verehinda maksa.
Raksan.*

*Hõiskan, hõiskan
koju jõudes. Heiska
lipud tuulde, isamaa!
Vägivald su pinnale ei saa.
Püsima jää rahus, ohud seiska.
Hõiskan.*

*Sammun, sammun
sõjateed, kui rammu
minu vajad, kodumaa.
Võõras asuda ei siia saa.
Jäagu sinule, mis olnud ammu.
Sammun . . .*

Inimene oma uudishimuga, oma alatise põhjuse otsimisega, alatise küsimusega, miks mingi asi on nii või teisiti, on tõusnud maailma isandaks. See vastuse otsimine küsimusele *miks?* on inimese juhatanud leiutustele ja avastustele.

Palju suudab inimene seletada, paljule vastust leida, aga küsimusele, kust on saanud maailm, mis on elu ja mis on elu eesmärk, ei oska ta vastust anda. Ta on loonud küll mitmesuguseid tõenäolisi teooriaid ja hüpoteese, kuid elu sügavamasse olemusse ei suuda ta siiski tungida. Ta võib jõuda kuigi kõige väiksema üksikasjani materia ja aine välises vaatluses, kuid energiat, mis kõike liikuma paneb, ta ei tunne. Aga seda inimene just tahab teada ja tunda. Ta loodab nimelt, et kui selgub see põhjuslik energia, siis seletub iseenesest ka kõik muu, mis on alati olnud inimesele peamurdmise allikaks. Siis saaks inimene tungida oma hinge olemusse, avastada oma sisemaailm, sest ta peab oma vaimu selle suure maailmaloova energia osaks. Siis selguks ka inimese elu eesmärk. Aga niikaua kui inimene näeb maailma oma silmadega, oma keha kitsais perspektiives, niikaua ei taba ta seda viimast ja esimest põhjust ja ta peab looma ise oma elule eesmärgid, võttes appi mõistuse ja sisetunde.

Mida lihtsama hingega on inimene, seda lihtsam on ta elu eesmärk. Üks unistab talu omamisest, teine reisimisest, kolmas loodab oma kätetööst öndsaks saada. Mõni mõtleb, et abieluga ja laste sünnitamise ja kasvatamisega ta on saavutanud oma elu eesmärgi, teine leiab, et ühiskonnateenimine on ülesanne, mis viib kaunile tulevi-

kule. Isekad ja auahned inimesed seavad oma eesmärgiks trooni või loorberipärja. Kuulsus ja võim on see, mille poole nad püüavad. Mõni ihaldab odavat menu. Ärimees püüab kukrut täites läheneda oma eesmärgile. Leiutaja unistab oma leiutuse kasust inimsoole, täheteadlane teisele planeedile rändamisest. On inimesi, kes arvavad elumõtte peituvat inimese enda kõikide soovide ja ihade rahuldamisest ja täielikus egoismi viljelemises. Nad väidavad, et kuna elatakse ainult üks kord, siis elatagu lõbusasti, ja kuna maailmas valitseb võitlusprintsip, siis, kui oled tugevam, talla teised jalge alla ja lõbutse. Niisugused inimesed rahuldavad kõiki oma loomalikke ihasid, on mammona, meeluse ja uimastusmärkide orjad. Sellises inimeses on madalamad instinktid nii tugevad olnud, et on määsinud oma ohvri nagu võrku. Sinna nad surevad õnnelutena ja rusudeks varisenutena. Neis on lõpuks surnud nende parem mina. Parema mina sureb ka võimuihkajal, sest võimuteele juhivad inimese enamasti auahnus ja egoism. Nad on võtnud enese teadmata omaks kunagise jesuiitide lipukirja: „Eesmärk pühitseb abinõu“.

Inimesed saavutavad oma eesmärgid ja on õnnelud. Eesmärk oli madal, oli harilik ja maine, ta ei õnnestanud inimest. Kõrgemat eesmärki otsib nüüd inimene. Otsib maa pealt, otsib taevast. Lihtsed kui ka sügava religioosse tundega haritud inimesed pöörduvad Jumala ja usu poole. Teised, kes on uhked oma intelligentsile, kuid vaesed õnne poolest, sest neil puudub õige elu-eesmärk, usuvad, et inimene ise peab saama täiuslikuks, et ta ise võiks oma jumal olla.

Nietzsche läks hulluks unistades oma üliinimesest. Inimene ei saa enese jumal olla, ta võib ainult püüda olla sellega sarnane või viiets koopia sellest, keda ta oma jumalaks peab. Ta ei armasta jumalat, kelleni võib jõuda.

Ristiusk annab paljudele elu eesmärgi. Keegi ei saa ju eitada, et uskliku inimese eesmärk on õilis. Ta püüab olla selle taoline, kes suri ristipuul, ja eelkõige ta püüab toimida oma suure eeskuju elu ja sõnade järgi: „Armasta oma ligimest nagu iseennast ja tee head neile, kes sind vihkavad“ või „Saage täielikuks, nagu teie Isa taevas täielik on“. Neisse kahte lausesse on kokku võetud peamiselt ristiusu õpetuse tuum ja see tuum ei erine väga palju ilmlikkude maailma- ja inimeseparandajate õpetusest. Nad õpetavad, et elu eesmärk on kõige hea, moraalse, eetilise ja esteetilise eest võitlemises ja kõige pahelise, alatu, kurja ja madalate instinktide vastu võitlemises. Ristiusutõed on niisiis suurelt osalt püsima jäänud.

Kuna kõik hea ja moraalne kasvatab, loob ja ehitab, siis luues me võitleme pahede vastu. Kurjad instinktid, viha, vaen, elunautimine ei ehita, vaid laostavad ja on seetõttu taunitavad, sest maailma valitseb ehitav ja loov vaim. Kui mõelda, et igas inimeses on osake sellest suurest vaimust, mis on loonud maailma, ja et see vaim on istutanud iga inimese hinge loomistungi, siis peaks elu eesmärk olema loov töö. Iga lõpetatud töö, mille juures on olnud hingega, rikastab meie elu, me tunneme rõõmu, et oleme võitnud tüki vastakat ainet, oleme korrastanud osa loodusest ja oleme võitnud oma laiskuse. Tunneme loomisrõõmu, mis teeb meid rikkamaks kuningaist, sest meie kaudu on vaim ehitanud maailma edasi.

Kas on muret?

Meie kohus ei ole võidelda ainult välismaailma vastu, meie ülim kohus on võita iseennast. Iseene võitmine, iseene vaimu kaose korrastamine on olnud alati inimese raskeimaks ülesandeks ja ihaldatavaimaks eesmärgiks. Ainult korrastatud, tahte alla painutatud vaim on võimas ja suur.

Ärgu unustatagu aga ka keha. Vaim ilma kehata ei loo. Keha ja vaimu kooskõla annab õnneliku inimese, kui sellelt inimeselt pole kistud unistus paremast maailmast ja jumalikust vaimust, kelle heaks ta elab. Kui talt võetakse see unistus, siis kaotab ta elumõtte, ta ei tea, milleks ta peab looma ja mille poole püüdma, kui ei ole olemas täiust. Seda täiust arvab inimene leidvat osalt juba oma kunstiloomingus, eriti aga muusikas.

Jäetagu inimesele igatsus täiuse poole, siis võtab ta selle eesmärgiks. Siis on kooskõla viidud ta hing ja keha ja antud lootus õnnele. Aga lootus õnnele on juba õnn, ja selle poole me kõik püüamegi.

Sul on liikmeis eluiha,
rõõmsalt püsti seisab pää.
Tundmatud veel piits ja viha,
ligi ainult see, mis hää.

Noolekiirul lõikad õhku,
hinges mängleb kevadrõõm.
Korraks peatud, närid põhku,
uest' tormiks paisub lõõm.

Tuleb keegi, silub lakka
ja siis käsi tasku kaob.
Kikkis kõrvul püsid vakka —
suhkrupala suhu vaob.

Aastatega suureks sirgud,
noorustujud jätma pead.
Nagu unest üles virgud,
kui kord äket, sahka vead.

Jaaniöö

Herk Visnapuu

Jaanituli loidab
mäe nõlva pääl.
Kuni hommik koidab,
kostab laulu sääl.

Eemal öökull huikab,
hüüab rääk ja vutt.
Süda soovest tuikab,
meeles muinasjutt.

Jaaniöises ilus
julgusel on võit.
Kõnnin metsavilus,
otsin õnneõit.

Üksikus tares

ARNOLD POLITUR

Läbi pimedade talveõõ vilistas vin-
ge tuul oma üdissetungivat viisi,
sahistas salapäraselt jõeäärseis
kõrkjate puhmadeks ja pildus lumekübemeid vastu jäätunud lumekamarat.

Kui soo lõppes, algas mets, niisama ääretu ja lai nagu soogi. Kõrgeid kuuskede siluette võis vaevalt märgata tumeda öötaeva taustal. Nende ladvust oli lumi maha rappunud ja nüüd kohisesid nad, paindudes tuule käes. All jämedate tüvede keskel valitses rahu. Vaid korra jooksis hirmunud hirv krabistades üle külmunud lume ja tassa kostis laane kohin, millesse segunes huntide ulgumist.

Soo serval, suurte kuuskede all, lõmitas majake. Kõrged hanged ulatusid ta räästani. Tuul ulgus kodukäijana ungaaukudes ja lõgistas lagunema kippuvat ust, milleni viis hanged vahelt vaevaline jalgrada. Mustavaist seinapalkidest ümbritsetud aknast paistis nõrk tulekuma nagu tuluke hundi silmas. Nõrk nagu ta kuma oli ka leelõukas asetsev tuli. Ta vubisev leek valgustas rehetare tahmunud seinu ja heitis neile tontlikke varje. Tulepaistel soojendas end vanamees, kelle kohmetunud käed kohendasid tukke. Oli aastaid selle mehe turjal ja varem nii sirge selg oli läinud nende raskuse all küüru. Hall

habe piiras hambutut suud, kust rippus kustuv piip. Silmad vaatasid tuhmunud tulle. Ometi olid need silmad olnud teravad ja keha jõurikas, kuid eks vanadus saa kõigest jagu.

Aastate eest, kui tare taga olevad kõrged kuused suutsid alles vaevalt oma latvu upitada üle madala õlgkatuse, kuulsid kambri seinad tema esimest kisa. Siin tares õõtsutas ema hellalt kiike, mis rippus mustade laepalkide vahele pistetud kaseridval, ja mets kohises hällilaulu, et väikemees võiks rahun puhata. Sirgudes suuremaks puperdas ta mööda kehva põllulapi äärt ja maadles männijuurikatega. Vanemaks saades hulkus ta isa seltsis läbi laante ja õppis jahioskust. Nende esivanemad olid kõik olnud kütid, nagu isa teadis neist jutustada. See oli ka loomulik, sest kehva ja vähene põllupind ei jõudnud peret toita, ja elama ju pidi. Talumeestele oli kütmine keelatud lõbu, kuna mets kuulus mõisale. Tabamise korral ootas neid ränk ihunuhtlus ja seepärast vihati ka salaküttide peres mõisnikku eriti, kuigi sel ajal iga teinegi teoori kiristas hambaid mõisnikule mõeldes. Seetõttu imbus kõige vihkamine, mis oli mõisa või saktstega seotud, nagu mürk verre, pikkamisi, aga kindlalt.

Metsavahelisel legendikul tükkeldas isa äsjalastud kitse, kuna poeg, kelle habemeudemed hakkasid juba värvi muutma, hoidis kitse jalust. Nad olid koeraga kitse juba terve päeva taga ajanud. Vast enne õhtut avanes neil võimalus siin metsalagendikul ta maha lasta. Mõttes viibisid nad juba kodus lõhnava prae juures, kui koer äkki lõriseses puude vahele jooksis. Seepeale kostis ägedat vandumist, millele järgnes niuksatus, kui rünnatu koerale

kaikaga virutas. Põgenemismõte vilksatas läbi salaküttide peade, kuid oli hilja, sest mõisamehed olid nad juba sisse piiranud. Nende käed seoti ja tooreste tõugete ning irvituste saatel alustati teekonda mõisa. Metsavaht hõõrus heameelele käsi, kuna tal oli laupäevaõhtune viinaraha kindlustatud. Süü oli selge, sest metsavaht oma meestega oli nad tabanud teolt. Paruni käsul said nad mõisa tallis rängalt peksa. Poiss sai vähem, kuid isa selg pidi ka need hoobid vastu võtma, mis pojale tema nooruse pärast andmata jäeti. Kui nad lõpuks mõisa tallist välja visati, jaksas isa vaevalt käia. Toetades teineteist komberdasid nad oma kauge metsatalu poole läbi pakaselise küünlakuuöö. Metsa serval seltsis nendega ka koer, kes hoobi tagajärjel lonkas, kuid siiski oma peremehi oli truult oodanud. Kui viimaks kodutalu hooned paistma hakkasid, olid nad külmast ja väsimusest poolsurnud.

Aasta pärast suri isa, kuna peks oli olnud vanamehele liig.

Läbi lumistunud metsa kihutas kilkav pulmaliste voor. Peig pruudiga olid esimesel reel, neile järgnesid teised pulmalised. Kirik oli jäänud juba kaugele selja taha ja hobused olid joosnud endid vahule, kuid metsatalu polnud enam kaugel. Pruut vaatas huvi ja kerge värinaga, millise suure laane rüppe pidi ta nüüd elama asuma. Ta oli võtnud rõõmuga vastu kosjad, sest kosilane oli tore ja tugev mees, kes oli juba noorena peremeheks saanud. Talve algul oli samuti nagu praegu pikk voor regesid läbinud metsa, kuid vaikides, sest metsatalu vanaperenaist viidi surnuaeda. Ema surm oligi põhjus, mis sundis peigu asuma kosjateele, sest talu vajab perenaist. Nüüd pruudi, õieti juba nooriku kõrval istudes ja oma talu

esilekerkivaid hooneid silmitsedes valdas teda soe tunne ja silme ette kerkisid tulevikuplaanid: peale pulmi lahkuvad ta nooremad vennad ja lähevad suurde maailma ning nemad noorikuga hakkavad talu korraldama. Ta ehitab uusi kõrvalhooneid, laiendab põllumaad ja muretseb karja juurde.

Laulu ja lärmiga sõideti talu õue, hobused viidi ulu alla, neile anti heinad ette ja siis trügiti tupp, kus auravad pulmaroad juba ootasid. Metsakoht polnud rikas, kuid pulmadeks oli parim lauale pandud. Nuriseda ei võinud keegi, kuna nurgas seisis aukartust äratava suurusega õlleankur, ja kraanikeeramist ei keelanud keegi. Mida rohkem õlut joodi ja toitu hävitati, seda hoogsamaks muutus tuju. Lõpuks tõi vana habemessekasvanud pillimees oma torupilli platsi ja algas selline jalakeerutamine, et tare vabises. Tralli ja pulma jätkus seniks, kuni jätkus vaadis õlut.

Punav päikeseketas vajus mustava metsa taha. Sügavad varjud lõhestasid viimsete kiirte kuldavat valgust. Kostis metsast kojuruttava karja kellade kaja ja loomi ajavate laste kilkeid. Kaks poissi ja tüdruk jooksid pikkade vammaldega laiskade sarvekandjate järel, aeg-ajalt neid ergutades.

Peremees, kelle lõuga piiras tore täishabe, astus rahulikult sulase seltsis tare poole. Nii mõnus oli tulla väsinult töölt koju, näha naist loomi jootmas ja lapsi kilkamas. Talu oli muutunud aasta-aastalt korralikumaks, kuid mõisnik oli ka vastavalt renti tõstnud. Mõisnikule mõeldes tumenes ta otsaesine, sest õieti seisis mõisnik kõige selle vahel, mida ta soovis. Ta unistuseks oli näha talu ümber lokkamas laiu viljavälju nende põlluribade ase-

mel. Need põllud olid küll palju laiemad kui tema isa aegsed, sest ta oli metsast sõõrdu juurde põletanud ja uut põllumaad juurde teinud. Rohkem aga ei julgenud ta põldu laiendada, sest kartis, et mõisnik ütleb sel juhul rendilepingu üles ja müüb koha mõnele rikkale peremehele metsa tagant.

Ta oli sellest juba ammu kuulnud, et kohti müüakse päriks. Nüüd oli ka paar siitkandi rikast peremeest endale kohad päriks ostnud. Kui ta sellest kuulis, oli kohaostu mõte hakanud tal tüirlema peas nii õöl kui ka päeval. Varsti taipas ta, et ta seisab raudse paratamatuse ees. Olgu aastad nii head kui tahes, ta ei suudaks koguda nõutavat summat, sest põllupind oli väike. See arusaamine sundis teda käsi rusikasse tõmbama, kuid ta ei alistunud. Ta sai aru, et ajad muutuvad pidevalt paremuse poole. Kui ta poisike oli, jagati mõisa tallis ihunuhtlust. Nüüd oli aga vitsakimp ammu kadunud ja mõisnik müüs rikkamatele talupoegadele kohti päriks. Oma poegade päid silitades oli ta kindel, et mida tema ei suuda, seda teostavad ta pojad.

Õueväravas seisis vanamees. Tema krobeline käsi surus jumalagajatuks oma vanema poja kätt. Tumma käepigistusega lahkus poeg, pamp seljas, et mitte iial enam tagasi tulla. Seda aimas vist ka isa, sest suur sõda oli käimas ja keisrid sõdisid keisritega. Ta vilgud jälgisid lahkujat, hoides pooleldi hinge kinni. Kui poeg kadus teekäänaku taha, pääses isa rinnust valla sügav ohe ja helkiv pisar veeres üle kortsunud palge, kadudes habemekarvadesse. Hilissuve soe õhk tundus järsku külmana, nagu hakkaks juba lähenema sügis. Ta vanem poeg

Kaunis merekallas.

oli läinud. Nüüd alles mõistis ta õieti kaotuse suurust. Vanemast pojast pidi saama koha tulevane peremees. Teda oli ta kasvatanud selleks, et ta ostaks päriseks koha, mida nende isa-isad olid harinud. Kuid nüüd oli nõudnud teda kroonu, et kuski Galiitsias ohverdada teda sõjakoletisele. See oli keisri ja parunite tahtmine, ning nõrgemad peavad alistuma tugevamatele.

Süda tõmbus vanamehel küll valust kokku, kuid pead ei lasknud ta longu. Tal oli veel noorem poeg ja see asub lahkunud vennä asemele. Tuppa astudes tundus see veidi võõras ja tühi olevat, sest naise oli ta viinud juba aastate eest puhkama vanade paplite alla, kosilane oli viinud tütre ja nüüd oli läinud vanem poeg. Istudes noorema poja-ga lauda sööma, tundus, et kali oli

liialt mõru ja toit oli kaotanud oma maitsvuse.

*

Kõle sügistuul vingus üle külmunud maa. Lehed olid ammu kistud puudelt ja ootasid, millal kataks neid värske lumi. Kuid lumi ei tulnud. Jälle seisis valgete juustega vanaäät väravas ja surus lahkuva poja kätt. See oli noorem poeg, kes nüüd läks. Mitte enam sakste eest surema, vaid võitlema maa vabanduse eest. Vana isa sai aru, et oli tulnud silmapilk, kus otsustatakse, kas maa saab vabaks või paljastab veel kaua taupoeg sakste ees pead. Ta mõistis, et kui tahetakse vabandust, siis peab selle eest ka võitlema, ning uhkustundega saatis ta noorima poja sõjateele. Tugev oli pigistus, mis surus poja kätt, kuigi vanamees ise oli hall, küürus ja

nõrk. Kortsunud käe pigistus näis sisaldavat mõtet, et mine, võitle ja vabasta ning saada täide isa-isade unistus.

Lahkunud pojale järele vaadates veeres kaks pisarat valgetesse habemekarvadesse, mida sasis vinge tuul. Need pisarad olid aga uhkusest, rõõmust ja mingist seletamatust soojast tundest, mis oli teda haaranud.

Siis kolis vanamees oma taresse tagasi nagu mutt oma pessa. Küll kutsus tütar teda enda juurde, kuid vanamees oli jonni täis ega läinud, sest ta tundis, et tal pole enam palju päevi elamiseks antud, ja ta tahtis veeta oma elu lõpu siin, kus ta oli sündinud, ega tahtnud minna teistele tülikaks kaela.

*

Nii istus vanaaht üksi vubiseva tule juures ja ta elu möödus ta

tuhmuvate silmade eest. Väljas aga vingus tuul ja vihistas lahtist lund hangedeks kokku. Kauguses ulgus hunt.

Las mühada tuul laanehiiglaste ladvus ja raputagu nende ladvust maha raskelt rõhuv lumi, et nad võiksid vabalt sirutada oma latvu sinitaevasse!

Kui esimesed koidukiired tungisid läbi karge talvehommiku, tungisid nad ka läbi suurte kuuskede all oleva täre tahmunud akna ja valgustasid musta rehetuba ning punusid kuldse kiirtepärja vanaahti hõbehallide juuste ümber. Vanamees aga ei tundnud ega teadnud enam midagi, sest ta hing oli läinud sinna, kus pole rõhujaid. Rahulik naeratus kortsunud palgel ütles, et ta teadis, et õige varsti paistab vabadusepäike ka tema täre lävele.

Armasta oma ligimest *E. RATASSEPP*

Elus on palju nähtusi ja küsimusi, mis esimesel, pealiskaudsel käsitlel näivad täiesti lihtsaini ja loomulikena, kuid neisse süvenedes muutuvad nad nii keerulisteks, et enam lahendust ei leia.

Üks küsimus, mis paneb pead vaevama ja südant valutama, on: miks ei saa inimesed elada leplikult, üksteist sallides? Miks ei suuda me ligimeste vastu olla niisugused, et me neile halba ei teeks ega tahaks teha! Miks ei suuda me teisest inimesest nii palju aru saada, et me teda hukka ei mõistaks? Kas ei jõua inimene ialgi nii kaugele, kus ei mõelda enam ainult endale, vaid igal juhul arvestatakse ka teisi?

Inimesed on võidelnud ja püüdnud üksteisele halba teha sellest

ajast peale, kui neid oli rohkem kui üks. Kain tappis Aabeli — vend oma venna. Ajalooramatud on täis sõdade kirjeldusi, millest üks on verisem ja kohutavam teisest. Ja mida enam areneb inimene, mida rohkem loob ta masinaid, seda hirmsamaks muutuvad vahendid, millega saab hävitada teisi. Kuhu kord jõuame?

Kas ei kuuluta suurem osa usundeid armuõpetust? Kas ei ole vähimasti igal pühapäeval igal aastal paljude sajandite kestel jutlustatud kirikuis ligimesearmastusest? Kas ei ole koolid oma tohutu pikka ajaloo vältel püüdnud avardada noorte pilku nägema ka teisi? Kas ei ole küllalt palju surma mindud parema inim põlve eest võideldes?

Ent kuhu on jäänud armastus ligimese vastu?

Või ei räägitud peale suurt Maa-ilmasõda läie tõsiduse ja veendumusega sellest, et enam iialgi ei tohiks olla niisugust hirmsat hävitamist? Kuid vaevalt kahekümne aasta möödudes seisavad suured rahvad jälle üksteise vastas, valmis hävitama ja tapma. Mis kasu on sellest, et inimesed on teinud tööd, ehitanud ja püüdnud parandada sõja löödud haavu? Et kord jälle lasta hävitada? Mis mõttega sünnitavad ja kasvatavad emad lapsi, ohverdades nende heaolu eest oma tervist, loobudes oma väiksemaistki soovest? Kas tõesti vaid selleks, et neid kord saadetaks võitlema, tappa teisi ja laskma endid tappa?

Milliseks osatuks orvuks on jäänud ligimesearmastus!

Inimesed ei ole suutnud elada üksteise kõrval sallivuses. Rahvad ei

ole suutnud elada sõbralikkuses ja rahu, himutsemata teiste varandusi ja maid, sundimata teistele oma mõtteid ning võimu. Miks ei suudeta loobuda oma väikestest lõbudest, et lasta ka teistel hästi elada?

Nii see on olnud. Seni pole suudetud. Ei ole suutnud oma ligimest armastada kõigepealt needsinased selle maailma vägevad ja võimsad, kelle kätes on teiste elu ning surma võti.

Kas peab see nii ka kestma? Kas peab ligimesearmastus ikka edasi jääma ainult paljaks sõnaks paljude huultel. Orvuks, kes ootab asjatult ukse taga sisselaskmist? Võib-olla oleme oma elu vääralt korraldanud, väärale alusele rajanud. Võib-olla oleme oma elu parandamiseks lähtunud teistest, mitte endast, nagu õige oleks. Võib-olla oleme lause all: „Armasta oma ligimest!“ mõtelnud käsku teistele, mitte iseendale.

Talvine öö

S. RAJAPUU

Vaata tähte helget säräl
Ilmakära
ammu vaikind, vaibunud.
Toa taga metsas suures
kuused koplialia juures
unehõlma vajunud.

Lumel kuldsed kalliskivid,
Puuderivid
valges kuues tukuvad.
Oksil sahistamas vares,
tõuseb õhku laias kaares —
lumehelbed kukuvad.

Lume süles hällib tare.
Rehevare
üksi tõuseb taeva pool.
Lumi tuisand onni serva,
kuhjand hange hange kõrva —
korsten nagu laevarool!

Nõnda uinub tare lumes.
Unes
näeb ta kevadet ja päikest.
Vaikus. Rahu. Vaibund kära.
Taevatelgil kuu ja tähesära
valvamas on onni väikest.

Vihkamist ei võida iial vihkamine,
vaid armastus. Buddha.

Vabadus on suurim hüve; talle
pole võrdset. R. Tagore.

Kuule talu perenaine Anu ärkas äkki öösi, kui kell köögis oli vaevalt kaks löönud. Ta hõõrus ümmarguste tugevate rusikatega silmi ja jäi natuke mõttesse. Tuba oli vaikne, ainult vana Peetri kähisev hingamine ja poegade kõrvaltoast kajana kostev norskamine segas talveöös lamava jõuka talu perenaise mõtlemist. Ta oli midagi unes näinud, ja nagu taibates nüüd ses mingit halba tähendust, hakkas müksudega äratama enda kõrval nohisevat vanameest.

„Kuule, Peeter, kuuled sa, noh, kuule nüüd!“ Peeter vaid ühmatas midagi ja pööras teisele küljele nii, et tõmbas teki kõik enda peale, jättes ärataja kogu tema түsedusega paljaks. See aga muutis viimase veelgi energilisemaks. „No näed sa nüüd paergu, nihuke sul keegi peremees! Ärka juba, pimehull, anna vähemalt tekkigi,“ ja uued müksud ja tekirebimine panidki Peetri virguma: „Mh, mis sa tahad? Mis on?“ — „Kuule, sa mine kohe lauta, vaata, ehk on loomadega kedagi juhtund: ma nägin just äsja liha unes; see tähendab õnnetust,“ seletas Anu õhinal ega märganud end enam tekkigi katta. „Mis tas kohe õnnetust, ma nägin ka paari nädala eest, et käisin tapamajas, kus liha vägunite kaup, aga mis seal sellepärast veel õnnetust,“ punnis vana end jalatalla alt kratsides vastu. „Mine aga mine: see oli mullu just samati, ja üks vanal ruunal oldki siis jalad söime all ja ohelik poond kaelast.. No tõuse juba! — Kuule, mis see sul's minna on, tõmm püksid jalga, ma läheks ise, aga pean enne mitmed sülikud ülestikku toppima, ja rutuga pimedas nende paeltega häda.“

Peeter hakkas isegi kõhklema:

„Tea, ehk ongi mõni lahti või, eks mas lähe vaata korraks.“ Tõusis istuli ja hakkas pükse jalga vedima. „Tea, kus need saapad sii pimedas peaks olema?“ — „Mis sa tühja neist saabastest otsid, vaata, lossid on söangi eare all, söh tikutoos on sii, lattorn jäi kööki.“ Peeter tegi, nagu kästi, ja lohistas tähendatud suunas.

Agaga perenaine ennastki säästnud, ei jäänud tema sooja teki alla mõnulema, ei andnud temagi süda rahu, vaid oli oma paksuse kohta imestatava kiirusega voodist väljas ja tätsas särgiväel kõrvaltuppa, kus poisid magasid; oma täiskasvanud poegi hüüdis ta ikka poisteks. „Poisid, tõuske ruttu, lautas on õnnetus juhtund, minge vanale appi, äkki tarvis mõni latre- või söimepulk läbi saagi. Issand teab, mis seal juhtund võib olla, vanameest põle kuulda tagasi tulevat,“ ja ta hääles peegeldus tõsine hirm. Poisid ei lasknud end ka kaht korda hüüda, olid kohe üleval; kui kuulsid, et õnnetusega tegu, ei hakanud nad kalosse jalga ega pintsakuid selga toppima, vaid lippasid niisama läbi tuhkja lume, ilma et keegi oleks tundnud külma.

Isegi Anu ise tuli välja kojauksel järele vaatama ja kuulama, kas ei kosta abivajavaid hääli; kuid ei jäänud sinna siiski kauaks, vaid kadus tuppa, kust vähe aja pärast ilmus uuesti tagasi suurrätiga õlgadel, et minna lauta abiks. Abi polnud aga enam vaja, sest juba oli kuulda laudaukse lukustamist ja Kustase torisevat häält: „Mis panggan sel eidel küll arus oli; asja eest, teist taga joose südaööl külmaga pallalt lauta!“ — No mis see tetel meestel ka käia ei old, näte ma esigi seesan sii, ihu väriseb kangesti.

„Aga ei see õnnetus tulemata jää,“ pahandas Anu tупpa tagasi minnes. „Küll ta tuleb, ma nägin suure vana täie liha kohe, ma isegi veel kööbitsesin koodiotsast seda kõige magusamat.“ Mehed aga ei vastanud midagi, vaid kobisid pahuralt uuesti magama; oldi morn, nagu oleks õnnetus juba majas, kuid morn oldi seepärast, et seda polnud.

Perenaine oli nagu hirmul ega läinud üldse enam voodisse „maailutama“, vaid pani enda riidesse süüta lambi ja tegi tule pliidi alla; tõi siis väljast jäätükkidega segatud vett, lisis veel tulele puid, süütas uuesti tormilaterna, mis vahepeal oli kustunud, ja läks ise lauta vaatama. Nii ta siis astus nagu jaaniuss laternaga ettevaatlikult mööda kitsast teerada läbi hangede, kuid kõigele tähelepanelikkusele vaatamata astus ta lumme, ning kirus siis poisse, et need ei viitsi seda rajakest lumest vaba hoida. Lauda juures maadles ta tükk aega selle kangelt käiva lukuga, ja jälle pidid poisid kirumist kannatama. Pääsenud lõpuks lauta, vaatas ta esmalt järele hobused, sest nendega oli varemalt õnnetusi olnud. „Jah, see viieaastane seal, ega tema oma rabelemist enne jäta, kui kuskilt järele annab, rebeneagu siis päitsed või ohelik; ei tema jäta, kas või sõim paigast. Ja ega tema ise järele ei anna, niisuke on see loom.“ Kuid hobustega oli kõik korras, ka lehmad magasid rahulikult, mõni tõusiski oma head perenaist nähes; nad olid oma olemisega rahul. Vaatas Anu ka korra sigade ja lammas-tegi aeda; needki magasid ega kuulnud teda üldse.

Juba tahtiski perenaine tупpa tagasi minna, kui äkki märkas redeli all mingit halli tompu, mida pidas oma vanamehe mütsiks. „Kas sa näe, kus ta pagan oma mütsi jätab, just nagu ei teaks, et kanad redeli-

pulkade peal magavad. No las olla, las rikuvad mütsi ära, küll ta siis neile õrred teeb.“ Ähvardas küll, aga läks siiski lähemalt vaatama. Sa pime, see ju polnudki ta vanamehe müts, vaid koguni ta seitsmeaastane hallikarju kana Kurru. „No kas sa näe, ongi õnnetus käe, ma ju ütisin kohe, et ega see tulemata jää; et need mehed ka midagi ei nää!“ Anu hää l väljendas peaaegu rõõmu, kuid ta muidugi unustas, et juba paaril päeval polnud teda söömas näinud.

Pigistas nüüd kana kõvemini kaenlasse, võttis laterna näpuotsa ja läks pooljoostes toa poole, polnud tal aega laudaust õieti sulgeda. Nii tormas ta õhetades ja ärevusest ning külmast värisedes sisse. „No kus, pimeloom, te silmad on, käävad kolme mehega lautas, aga ei näe, kus õnnetus; igal pool pead isegi ees olema; ma ju ütisin kohe, et see tulemata ei jää.“ Ta oli endaga rahul ja peaaegu rõõmuski: ta ju ütles kohe. Kui aga mehed midagi ei lausunud ja kui Kustas koguni norskama hakkas, muutus Anu pahaseks. „Mis pagan see va poiss peaks alati larisema. Et tuleks ja vaataks ka, mis linnul viga on old, seda ei ole,“ ütles ja läks tagasi kööki, pani kana pliidi-eelsele taburetile ja võttis palitu seljast, otsis siis lauasahulist väikesed käärid, proovis nende teravust ning pööras tule suuremaks.

Kell lõi kolm. „Juba kolm!“ kohkus Anu ja ruttas kõrvaltупpa. „Ei, poisid, ajage aga ülesse, mingi hobuseid söötma.“ Poisid aga ei võtnud teda kuuldavakski, vaid „larisesid“ edasi. „Va laiskvorstid,“ pahandas Anu, upitas kapi otsast paar vana ajalehte, läks kööki tagasi, laotas need lauale, tõstis kana sinna peale ja löikas lahti kivikõva ning suure pugu, kust tulid välja toidujäänete seas ka kolm

suurt värvilist klaasitükki, paar pikka puupulka, hulk väikesi kive, üks plekiriba ja palju muudki.

„Sa heldene, mis kana kõik ära ei söö! Kuulge mehed! Tulge vaatama, tulge vaadake, mis Kurrul pugus on!“ — „Ah!“ tegi vana Peeter. „Mis!“ tegid ka poisid. „Mis seal's on?“ päris vanamees. „Eh-eh-hee, eks tulge vaadake!“ naeris Anu. „Kas raha või,“ uudishimutses Kustas ja tuligi aluspükstes köögiuksele. „On või?“ uuris Peeter, ja ei mallanud temagi voodisse jääda; nii olidki kõik lõpuks kana ümber koos ja piilusid selle pugusse. Anu aga korjas kõik kivid ja klaasid ettevaatlikult pihku ja näitas igaühele. „Sa sinder jah, kui loom kõik nahka ei aja“ pomises Pee-

ter. „Ju ta sesse rämpsusse ikka suri,“ arvas Kustas. „Ju ta suri,“ oli ka noorem vend Johannes nõus. „No minge aga nüüd ja matke ta maha!“ kamandas Anu. „Maha! Kus maha sa teda selle lumega matad?“ arvas Kustas. „Mh, viska nasama hange, küll varesed ja koerad ta ära matavad,“ soovitas Peeter. „Nojah, eks te ise tea, mis te taga peale hakkate,“ tegi Anu lühikese lõpu ja läks otsis tagatoast lauasahtlist linapaberi, millesse mähkis klaasitükid, puupulgad ja plekiriba, et seda külalistelegi näidata ja rääkida, et näed sa, mida kana pimeloom kõik ära ei söö, ja et öeldagu veel, et unenägu ei tähenda.

H. TELVE

Elutee

Ta kaebab: „Elutee nii vaevarikas,
Täis kibuvitsu, okkaid, ohakaid,
Ja tihti läbib tühje kõrvemaid.
Miks kulgeb rõõpas ängistavas,
pikas?”

Ahl raske on me elutee.“

Ei, sõber, raskusi just hindame!
Jah tõesti, ränka pingutust seks vaja,
Et võitlustes ei kaotaks oma raja
Ning pärast kõike jõuaks pärale.

Ent pea kõrgel, käime eluteed!

Ja kuigi see viiks üle mägede
Ja orgude ning kuuma kõrveliiva —
See ainult karastab me tiiva!
Ei õnnetuseks ole mehele,
Et raskusi on eluteel!

V. RANNAVEER

Süngus

Akende taga undab tuul...
Möödunud ilus unistus, hurm.
Võbiseb, väriseb küünlaleek.
Haigutab oodates uksel surm.

Möödunud kiiresti kaunid ajad,
möödunud suvede valguse viir.
Võbiseb nüüd vaid küünlaleek tasa
ja eemal on tume varjud piir.

Koonduvad järjest tontlikud varjud,
harali käsi nad haaravad mind,
haaravad... Külmas embuses juba.
Hirmus, ah! hirmus on surma hind.

Elu ja unenäo vahemail viibin,
ümbere painav, undav öö.
Miski kutsub ja kohutab üha,
varjud on vangistand elu ja töö.

Kirsipuud õites.

Uus kodu

M. ARMEI

Peaaegu lahkuma paigast, kus olen elanud aastaid. Vana sammaldunud katusega maja tahumata palkseinte ja valgete aknaraamidega, selle ees hälliv rukkinurm, eemal kesa valgete ja kollaste karikakardegaga ja tume kuusemets on nagu osakesed minust endast. Kuidagi teisiti hakkas vaatama kõigele, mis jääb siia. Süda nagu jaguneks kaheks, üks pool jääks igavesti siia, metsatallu, kuna teine pool minema tormaks, uude kodusse, uute nurmede ja metsade poole.

Kaua aega tagasi, väikese lapsega, olen elanud samas paigas, mis nüüd peab jällegi mu uueks koduks saama. Meenub, et sääl on rohuaed, suur, aga metsistunud, suur kiik traatkoitega ja suur kivi, mil kord nii sageli mängisin. Olen ju sääl sündinudki.

Siiski on see kodu siin nii omane. Armastan seda vaikset talu metsa äärel. Armastan ka seda metsa, tumedat, sügavat kuusikut.

Jõuab kätte lahkumispäev. Ei suuda viibida kodus. Jalutan põldude vahel ja siirdun metsa. Metsa vaikus, jahedus ja vaigulõhn rahustavad, lohutavad, ja pikkamööda kaob südamest valu.

Õhtu saabub. Päike on vaevalt loojunud, kui kuusirp tõuseb selgest jaanikuu taevast. Kõik on valmis ja teekond peab algama. Viimased jumalagajätud, viimased käepigistused, ja vanker hakkab liikuma.

Üles mööda paplitega äärestatud teed, mööda rehetoast, laudast, sepi-kojast, parkümmend meetrit põlluäärt ja siis pöördume maanteele. Talu jääb metsa varju. Öövaikust segavad vaid üksikud koerte hau-

gatused ja vankri tasane, uinutav logisemine.

Ärkan hobuse peatudes pika hoonne ees, mille keskmine osa on valgustatud. Oleme jõudnud ühe teearse peatuspaigani.

Väike puhkus, ja tee viib uuesti edasi. Lõpeb mets, algavad soised heinamaad, lepavõsased karjamaad, ja olemegi jõudnud külateele.

Päikese tõustes veereme läbi ärkava küla. Imelik ja inetu on see küla. Olen harjunud metsa laiilipaisatud üksikute taludega, siin on nad kõik üksteise ligidal keset lagetat välja. Lage väli väsitab silmi ja loob hinge tühja tunde. Küla näib mustana, viletsana. On halb. Kuidas siin küll elada?

Pöördume sisse ühest tänavast.

Näen madalat õlgkatusega maja, keskkohast õige madalaks vajunud lauta ja rehetuba. Õuel on suur vändaga kaev, sellel keti otsas puuämber. Rehetoa ees toominga ümber lauaotsi, vankrirattaid ja rehve. Aiateivastel kuivab piimanõusid ja pingil magab hall kass.

Uksest ilmub naine ja jääb seisma laiale puutrepile. Lohutav ja hea on teda vaadata, kui ta sääls seisab, laial ümmargusel näol naeratus. Ja ta kannab villast kleiti, villaseid kodukootud sukki ja mehe-saapaid — palaval suveajal!

Kui tervituseks vastu naeratan ja vankrilt maha ronin, mõtlen: „Ega see asi nii halb olegi. Küllap läheb hästi. Harjun, nagu inimene kõige harjub, ja olen õnnelikki.“

Haritud inimene

I. MARDUS

Haritud inimeseks loetakse meil tänapäeval juba isikut, kes omab taskus kas keskkooli või gümnaasiumi lõputunnistust. Vanasti aitas juba sellestki, kui osati veidike kirjutada ja lugeda. Enne ei osanud meil paljud maakooliõpetajad suurt isegi seda õilsat kunsti, kuna aga praegused „haridusepostlid“ peavad selle kõrge kutse saamiseks käima ülikooliski, või siis vähemalt seminaris. Viimase hariduse saajad saavad siis muidugi ainult algkooli-õpetajaiks.

Hariduse mõiste tänapäeval on ka muidugi midagi muud kui varem. Praegusel ajal peab ka naine olema haritud, kuna endisel ajal ei loetud just eriti tarvilikuks, et ta peab õppima kõiki aineid ning tutvuma igasuguste teaduseharudega. Paremais perekonnis aitas juba sellestki küll, kui tütar oli lugenud Goethet ja Schillerit ja oskas män-

gida klaverit. Ning kui ta oli tark (loomuliku mõistuse poolest), taipas ta olla vait, kui hakati arutlema küsimusi, mille suhtes ta polnud teadlik. Vaikimise puhul võib ju jääda mulje, et inimene teab küll, kuid arvab, et küsimus ei vääri arutlemist.

Haritud inimese mõiste on üldiselt võrdlemisi laialdane. Võib lugeda harituks isikut, kes on lõpetanud keskkooli või gümnaasiumi. Kuid mõni loeb harituks ka seda, kes on lõpetanud algkooli, ning eks too seda olegi teatud määral. Et aga ülikoolis käinud on haritud inimesed, ei julge vist ükski kahelda. Kuid meil sageli minnakse ülikooli mitte teadmiste omandamiseks, vaid lihtsalt selleks, et võiks end nimetada ülikooliharidusega inimeseks. Tunnen kedagi, kelle papil oli võrdlemisi palju raha ja kes siis ka muidugi ei võinud jätta ülikooli mi-

nemata. Kuna ta aga kartis, et mõnel muul eksamil läbi lendab, läks ta agronoomiks. Suvel pidi ta muidugi minema kuhugi maale praktikale. Sügisel kirus küll oma rumalust, et oli valinud niisuguse, peenele härrale (tema arvates muidugi) ebasobiva töö, kuid ära siiski ka ei tulnud, sest üks ülikooli-diplomi saamiseks ole kannatatud suuremaidki piinu, kui seda on kuski meiereis töötamine.

Kuid mis on siis öieti haridus? Üks meie armsamaid õpetajaid ütles kord, et inimene peale kooli lõpetamist unustab peaaegu kõik ära, mis ta on õppinud. See natukene aga, mis siiski ehk meelde jääb, olevatki see kiidetud haridus. Kui aga mõnel on väga vilets pea, siis unustab ta kõik ja isa-ema on asjata suurt vaeva näinud lapsele hariduse hankimiseks.

Meilgi loetatakse haritud inimeseks seda, kes oskab vigadeta eesti keelt, mõistab iga päevasündmuse kohta oma arvamist avaldada, tarvitab hirmsal määral võõrsõnu, kõneleb võõraid keeli (mida rohkem, seda parem), ning kellel ei sobi teha ühtegi kehalist tööd. Tema võib tegel-

da ainult vaimsete asjadega, sest milleks on ta siis käinud niipalju koolis ning näinud vaeva igal suvel järeleksamiteks õppides ning suvetöid tehes.

Haritud inimene peab samuti ka veel lugema igasugust kirjandust, käima teatris ja seltskonnas. Luge-ma peab selleks, et oldaks võimeline arvustama iga moodsat teost, ning et tuntaks ka vanemaid kirjanikke ning teataks, et Tizian pole mitte prantsuse kirjanik, vaid itaalia maalikunstnik. Samuti, et „Kuritöö ja karistus“ pole mitte Tolstojevski, vaid hoopis Dostojevski teos. Eelmise nimega, mis on mingi ristsugutus viimasest nimest ja ühe teise kuulsa vene kirjaniku Tolstoi omast, austas seda tööd küll keskkooli õpilane, aga üks see või juhtuda ka gümnaasiumi lõpetanuga.

Kuid et olla praegusel ajal tõeliselt haritud, ei aita siiski mitte ainult sellest, et õpitakse kõik pähe ning ollakse nagu elavaks leksikoniks, vaid peab isegi taipama asjade tuuma ning evima pisut ka seda, mida nimetatakse intelligent-siks.

Tõusik

H. PARMASTO

Paks kõht asetatud mugavalt põlvedele, suitsev sigar hambais, käed vaheliti rinnal, istub härra Nooreste (paar kuud tagasi veel härra Marumats) oma paberitega ülekuhjatud kirjutuslaua ees ja dikteerib tippmamslile vastust ühele kirjale. Umbes toas valitseb kesksuvine kuumus ja higipisarad valguvad tema paljalt pealaelt mööda kolmekordset lõuga alla. Dikteerimine näib valmistavat talle kurja vaeva ja masinapreilil on palju tööd, et

konarlikke lauseid vähegi loetavamaks teha. Lõpuks suure vaeva peale on kiri valmis ja preili esitab selle läbivaatamiseks ja allakirjutamiseks. Direktor leiab aga sealt nii mõnegi sõna, mille õigekirjutus siis, kui tema koolis käis, oli hoopis teistsugune, ja leiab selles suurepärase aine porisemiseks ja ortograafia-reeglite õpetamiseks. Vaene masinapreili ei julge oma šefile vastu ka hakata ja peab vaikides kõik alla neelama. Jällegi klõbiseb kirjutus-

masin ja pirisevad kärbsed ümber lakke riputatud kärbsepaberi.

Lõpuks on kell neli. Ähkides tõuseb šeff toolilt ja lubab ka preilit lahkesti ära minna. Ta keerab kantseleiukse lukku ja vajub trepist alla tänavale. Palju ei saa ta edasi minna, kui teda peatab keegi kalt-sudes kerjus, kes palub natuke raha, kuid põlglikult käega lüües astub härra Nooreste edasi. On lämmatavalt kuum ja ta katsub, et varjulisse õllekeldrisse saab. Raskelt vajub ta laua äärde väikesele toolile, mis — ime küll — tema raskuse all sugugi kokku ei vaju, vaid ainult veidi nagiseb. Tõmbi käeliigutusega kutsub ta teenijanna ja tellib pudeli õlut.

Üles kasvanud vaeses perekonnas, väikese ja kehva ametnikuna alanud, on ta aja jooksul enda alalise pugemise ja ülemuse ees sabaliputamisega soojale kohale upitanud. Seal istub ta nüüd kindlalt ja kõikumatu. Alluvate poolt teda ei austata, ainult kardetakse; kui aga juhtub tulema mõni kõrgem ülemus, siis on ta alandlikkus ise. Talle ei meeldi, kui talle kuidagi ta vaest minevikku meenutatakse. Oma endistest vaestest kaasvõitlejatest läheb ta püsti päi mööda ega vasta nende tervitustele. Loeb end küll linna eliidi hulka, kuid tal ei ole viisakaist kombeist aimugi. Ainult raha on talle jumaluseks. Osates hinnata raha väärtust tahab ta siiski mugavalt elada, hästi süüa ja magada, olgugi et võimalikult väikeste kuludega. Olles parandamatu tõusik, ei taha ta seda ise kuidagi tunnistada ning igale naljale ja anekdoodile tõusikutest naerab oma müriseva häälega vahvasti kaasa, aimamata et ta ise on just kõige kujukam näide sellest tüübist.

Kui tema lõppeks arvab heaks oma pudelikese õlle tagant tõusta, on möödunud juba kaks tundi. Oha-

tes kergitab ta enda toolilt ning, jätnud kahesendise lauanurgale joot-rahaks, veab enda trepist üles tänavale. Ega tal palju käia tulegi. Varsti astub ta suurde neljakord-sesse kivimajja. Ohkab ning vaatab treppidele, millest peab oma raske kere üles vinnama. Veel üks pilk ning siis peab see orjus algama. Vahevahel puhates ja higi pühkides jõuab lõpuks oma korteri ukse ette. Vasturutanud teenija tervitusele midagi vastu ühmates astub ta tuppa. Seal ootab teda kaetud laud, mis meelitab ta näole rahuloleva muige. Silmanähtava heameelega võtab ta istet ning andub täielikult söömise mõnudele. Mõnda aega ei ole kuulda muud kui toidunõude klirinat ja tugevat matsumist.

Kõht täis söödud ja rasvane lõug puhtaks pühitud, peab härra Nooreste endale mingisugust kodust ajaviidet otsima. Et meheke mitte klubisse kaarte mängima ega mõnda kõrtsi ei läheks, selle eest hoolitseb juba tema õrnempool, kes on perekonnas tõeliseks autoriteediks ja kelle sõna peavad kõik kuulma. Selle ajaviite leiab ta teenijaga riidlemises, kes päeva jooksul jälle mingi vaasikese ära lõhkunud. Ka olevat perenaise kaebusel suur tükk liha köögist kaduma läinud, mille teenija küll kenasti kassi süüks ajab, mida aga ei härra ega proua Nooreste oma lemmikust kuidagi uskuda ei taha. Süüdlane ise tulebki köögi poolt, paks ja rasvane nagu ta isandadki, ning kõvasti nurru lüües nühib end vastu härra Nooreste jalgu. Kuidas võib siis nii kena loomakest süüdi mõista!

Veel natuke aega päevasündmuste arutamise ja siis on raske päevatöö lõppenud. Varsti tunnistab magamistoa poolt kostev tugev norin, et meie kangelane puhkab õiglase und.

Mu kodu Eesti maa ja meri,
Ta tütrema õnnelik.
Mu soontes vaba eesti veri
Ja meeles helge tulevik.
Rind tulvil rõõmu, sära silmis,
Ma kodukaitseks ikka valmis.

Sind, kodu, tahan kaunistada,
Sull' laulda rõõmul hõisates.
Me juhte kuulda, austada —
Toon töotust lippu heisates.
Kas päike särab või ilm on pilves.
Ma kodukaitseks ikka valmis.

Suvehommik

Õ. Padrik

Päike kuldab noore metsa salu.
Kastepärlid säravad.
Keset õisi, linnu laulu
Loodusilu väravad
Avanevad. Rõõm ja rahu õnnes
Mulle vastu tulevad,
Enda seltsi
Naeratades kutsuvad.

ASTA TOOMET

Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan“¹⁾

See teos on mõistatuslikemaid Tammsaare loomingus ja vist üldse kogu meie kirjanduses. Tammsaare armastab meile esitada probleeme, andes aga ise ka vastuseid; selles teoses antakse meile ka probleeme lahendada, vastuseid aga ei anta. Me peame süvenema raamatusse ja otsima ise vastuseid probleemidele.

Selle teose sündmustiku peateljeks on muistendi „Kaval-Ants ja Vanapagan“ rakendamine tänapäeva ellu. Muistendis kuulub meie sümpaatia Kaval-Antsu poole, sellele vaatamata et ta teod on mõnikord väga julmad. Meile tundub loomulikuna, et Vanapaganat alati tüssati Antsu poolt, meie nagu oota-

sime seda. Selles teoses kaldub meie sümpaatia aga Vanapagana-Jürka poole.

Üks kriitik (Ristikivi) mainib, et inimene, seda teost lugema hakates, alguses higistab, siis vihastub ja lõpuks, kui muud üle ei jää, hakkab mõtlema. Ja mõelda, seda tuleb selle teose lugemisel palju ja veel pärastki. Kirjastus selgitab Tammsaare romaani salajama teema oma reklaamis paari lausega. Nimelt on selle järgi romaani sisuks see, kuidas kriukamees suurkapitalist Ants ekspluateerib vaest Vanapaganat, kuni sel silmad lahti lähevad ja nõrdimuses kõik, mis ette juhtub, maha põletab. Nii et neile, kes sellega rahulduvad ja raamatut ennast ei loe, on kõik selge ja nad võivad seltskonnas sellest väga asjatundlikult rääkida. Aga

1) Kasutatud „Loomingus“, „Eesti Kirjanduses“, „Tänapäevas“ ja „Tuleviku Radades“ ilmunud arvustusi.

neid, kes sellega ei rahuldu, raamatu kätte võtavad ja lugema hakkavad, jah neid paneb see raamat mõtlema.

Kes on õieti Vanapagan? Kas ta on inimene või tõeline Vanapagan? Kindlat selgust ei anta. Jah, ise ta on veendunud selles, et ta on tõeline Vanapagan. Isegi kui ta naine Juula teda surivoodil palub, et ta tuleks taevasse temaga, vastab ta, et ta koht on põrgus ja ta tahaks Antsu nägu näha, kui see põrgusse tuleb. Kaval-Ants algul arvab, et on tegemist mõistusest veidi puudu jääva talumehega, keda ta võib kasutada kui kodulooma. Hiljem hakkab ta juba kahtlema ja mõtleb, et viimaks Jürka on siiski tõeline Vanapagan. Õpetaja (pastor) näib kalduvat selle poole, et Jürka on inimene, inimene, kel on usku, keda peab austama tema usu ja usukindluse pärast.

Tammsaare on Jürkas kujutanud looduselähedast talupoeglik-lihtsat maahingelist olevust. Temas ei ole midagi kõverat. Temas pole isegi midagi moraalset. Ta on niisugune, kes (õpetaja sõnadega) „tahab maailmas õndsaks saada, samal ajal aga ta ise tapab, põletab, rikub abielu“ puhtast südamest. Tema niisugustes tegudes pole pattu, pole vastulu, või on niisama vähe, kui on seda tule hävitustöös, vee uputuses. Jürka on element, on elementaarne. Tas leidub liigutatavat headust, tema ja ta perekonna elu on paiguti väga ligitõmbav ja äärmiselt lihtne.

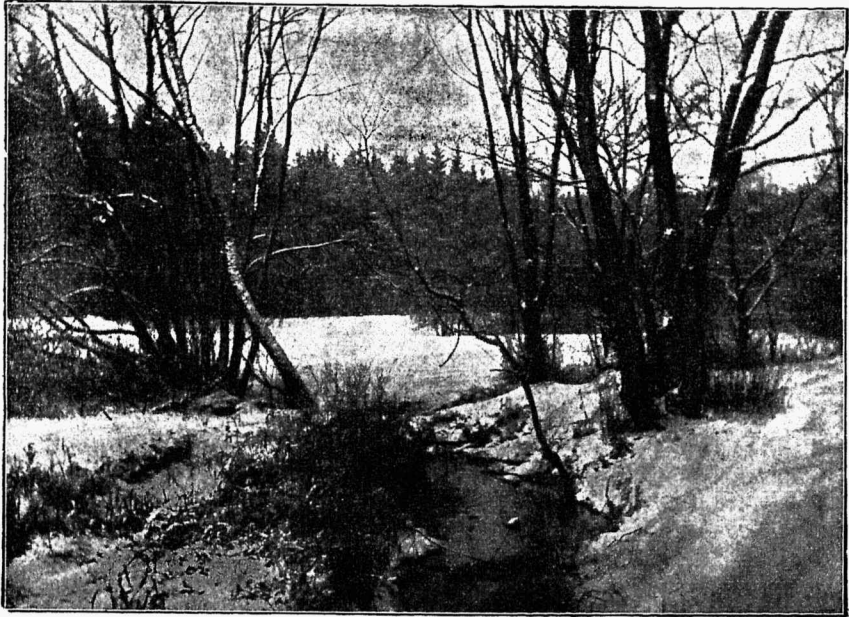
Õpetaja selles teoses on haruldane kuju meie kirjanduses ja võiks saada eeskujuks pastoreile üldse. Ta on eel-kõige hea inimestetundja. Ta mõistab ja lohutab Jürkat, mõistab ka Antsu. Ta ise ütleb-mõtleb: miks peaks ta siis keelama oma õnnistust ja pattude andeksandmist inimestele, kes seda talt paluvad, kuigi need inimesed võivad olla ise

mõrvarid, suur-petturid, abielurikud jne., kui tal on võimalik anda neile seda; ta on ju selleks oma ametis.

Kaval-Ants on jõukas, ettevõtlik, nupukas inimene. Seltskonna arvates on Ants ühiskonna positiivne nähtus — ta on avalik tegelane, kiriku võõrmünder, käib armulaual, võtab võõraid vastu, arendab tööstust, laiendab põllupinda, annab oma lastele kõrgema hariduse. Sisuliselt võttes on Ants aga täiesti negatiivne nähtus ühiskonnas: ta pole loov inimene, ta lapsed tõusevad küll koolihariduselt kõrgele tasemele, kuid on moraalselt madalad ja elu läheb neil rappa; majanduslikult on ta küll ettevõtlik ja rikas, kuid näib, et see rikkus on saadud teiste ekspluateerimise ja seadustest möödahiilimise teel. Antsu filosoofia on järgmine. Peab õppima maailmas valetama, selleks et sind ustaks; tõtt inimesed ei usu. See on siin maailmas ikka nõnda, et väiksem orjab suuremat, nõrgem tugevamat, rumalam targemat ja saamatum osavam. Inimene ei pea kunagi seda olema, mis ta tööpoolest on; inimene peab enda igapäev uuesti ümber valama, ta peab uuesti sündima, et kohaneda ümburse ja oludega.

Näib, et Antsuna on kujutatud meie maailma edasirühkijat, kasupüüdlikku inimest. Antsus on väga palju inimlikke jooni, ta on inimene ise, mitte fantaasias hõljuv.

See Tammsaare teos on väga mitmepalgeline: algul tekib mulje, nagu oleks tegemist kolkalise külamiljöö kirjeldamisega, siis selgub, et autor on tänapäeva ellu ümber istutanud rahvajutu motiivi Vanapaganast ja Kaval-Antsust, lõpuks aga jääb teadmine, et Tammsaare on võtnud terava arvustuse alla meie tänapäeva ühiskonna. Jaa, ta vahe lõikenuga leiab paiseid sealgi.

Varakevad.

kus neid tuhmima pilguga vaadel-
des ei märkagi. Tammsaare ei hei-
da armu tänapäeva ühiskondlikule
mentaliteedile. Kui ta on pannud
tegutsema kaks vastandkuju, Ka-
val-Antsu ja Vanapagana, siis sel-
leks, et näidata, kuidas maises elu-
ringis rattad liiguvad vaid selles
suunas, kuidas oma kaaskodanikel
tõmmata nahk üle kõrvade.

Miks aga laseb Jürka endale Ant-
su poolt nii palju halba teha? Tal
on Vanapaganana üks tagamõte: ta
laseb Antsul lähedasti teha talle
ülekohut, et niiviisi seda kindla-
mini Antsu põrgusse saata. Ta ei
meelita küll Antsu halvale teele,
ta ainult ei pane vastu Antsu kur-
jale tahtele, kui see piirdub lihtsa
eksploateerimisega Jürka arvel.
Ainult kahes asjas ei anna ta Ant-
sule järele: maa ja lapsed. Nii näe-
me, et Tammsaare jõuab ka siin
oma armastatud teema juurde: maa

ja maaharija kokkukuuluvus. Jürka
on rühmanud tööd teha oma maa-
lapil, rakendades kogu oma tohtu
jõu selleks. Kui nüüd Ants aga ta-
hab maad Vanapaganalt ära võtta,
siis paneb viimane nende mõlemate
taluhooned põlema ja lööb Antsu
vigaseks. Tema ei lahku oma Põr-
gupõhjalt, ainult siin võib ta õnds-
saks saada, ja õndsakssaamine —
see on ta elumõte.

Samuti teine armastatum teema.
lapsed. Tammsaare loodab ka siin
teoses, et noored kord vahest viivad
maailma ummikust välja. Ja see-
pärast on hinnatud iga noor hing,
olgu see kas või Vanapagana enese
noorim võsu, kelle kirikumehel naine
leiab surnuaias sirelipõõsa all
magamas ja viib koju.

Nii lõpeb Tammsaare viimse teose
viimne lehekülj. Viimsed sõnad
meile on tulevikulootustest ja elu
edasiviijaist — noortest.

Oeh, kui mõnus on veel end siin vaiba all sirutada! Aidakatuselt kostab aga langevate vihmapiiskade igav, ühetooniline sabin. Ikka see vihm, juba kolmandat päeval! Lõpeks ta omeli kord, täna veel pühapäevgi. Homme on ju ammuoodatud jaanipäev ja ehk on siis ka nii vihmane? Või sajab tänagi õhtul, nii et ei saa jaanituld teha? Miili väikeses lapselõnges leiab aset üsna suur pettumus. Mis pühapäev see on, kui peab niisuguse halli ja vihmase ilmaga karjas olema! Oota nagu hingeõnnistust seda vihma lõppu. Üks väike, nõrk hääleke kuski sisemuses sosistab küll, et vihma on vaja, kas sa, Miili, pole näinud, kui näribunud kõik on? Jah, peab vastumeelselt tunnistama, et sel häälel on ju õiguski. Aga ikkagi — täna on ju pühapäev ja pealeselle veel, nagu perenaine ütleb, „jaani-õhtu“. Miili oli kujutlenud tänast hommikut hoopis teisiti: paar kuldset, rõõmsalt mänglevat päikesekiirekest oleks poetanud end seinaprao vahelt sisse ja väljast oleks kuulnud lindude siristamist. Vana Kai oleks siis läinud karja ja tema, Miili, oleks saanud siin veel kaua lesida. Ah, ja pärast oleks rõõmsa kirikukella helina saatel perenaise-ga kirikusse sõitnud. Nüüd perenaine aga ei lähegi kirikusse ja ta oli Miilile öelnud, et mis ta nii vihmase ilmaga ikka teeb, hoidku pealegi karja.

Varsti võib Miilit näha läbi tihe-da halli uduvihma sammumas mööda märga karjateed. Iga samm teeb ikka lorts, lorts. Vahel haugatab Muri, kui mõni lehm saadab igatsemaid pilke teeäärsele heinamaale. Kõik on nagu surnud, rusuv vaikus valitseb ümberringi. Miili pahur tuju on nakatanud Murigi.

Mis niisuguse ilmaga ikka teha? Tedrepesigi põosastest ei viitsi otsida. Ainult Pontut ei liiguta ükski asi. Ta lippab ringi siin ja seal, püüab Muritki panna karglema. Viimane aga näitab ainult oma valget hammasterida ja teeb pahurat urinat. Näh, Pontu juba varsti suur koer, aga ikka veel kutsika tembud küljes!

Miili vaatab hajameelselt enda ümber. Ei tunne ta ristlikkeina magusat lõhna, mis läbi vihmagi ninasõõrmeid kõditab. Ei näe ta ka, kuidas tee loogeldes pöördub järvekaledale. Tee ääres leidub nüüd juba rohkesti puid. Leidub seal võimsaid, suuri tammi, noori, tütarlastena näivaid kaski; tudisevad vanakesedki pole siin tundmatud. Märkamatuult jõuab Miili karjamaale. Ah, siingi on nii igav! Ainult mõned üksikud sarapuupõõsad ja paar kändu lagedal karjamaal. Leiduks siin mõni suuremgi puu, aga ei, ainult need sarapuu-tondid. Nii piinav on see igavus! Kellele seda kaevata? Kas Pontule, Murile? Pontu ei mõista midagi, se va kargleja. Ja Muri? Jah, tema vaatab sulle küll oma tarkade koerasilmadega otsa, kust võib leida töösti ja pisut etteheidetki, et mis sa nukrutsed, elus võib tunda muudki kui igavust. Miili nukrutseb aga edasi. Muri, tema ei saa midagi aidata, ta on ja jääb ikka ainult koeraks. Elaks ema, elaks isa, siis oleks, kellele kõik rääkida ja kes sinust aru saavad. Miilile on mõistmatu, miks tal ei ole ema, isa ega kedagi head. Perenaine on ju küll hea, aga ikkagi ta on võõras. Miili mõlgutab mõtteid ühest ja teisest asjast ning paljugi sellest veiderast maailmast jääb talle arusamatuks.

„Ae-ae-e-e!“ äratab Miilit mõt-

teist väike perelütar Kadri, kes ema suurrätti mähitult tatsab Miili juurde, et siis minna koos koju.

Õhtupoole on Miili tuju paranenud. Selleks oli ju põhjustki: pilved olid nihkunud kaugele metsa taha ja päike oli tulnud nähtavale. Nüüd tundis ta, et on tulnud õige pühapäev ja ühtlasi ka see „jaanilaupäe.“

Suveöö hämaruses tekivad üksikud heledad tulukesed. Alul ainult paar-kolm tulukest, siis juba rohkem ja rohkem. Lõpuks, nii kaugele kui silm ulatub nägema, on lugeмата arv öös heledaid tulesid. On neid suuremaid ja väiksemaid, aga palju neid on.

Ühe niisuguse väikese jaanitule juures on ka Miili. Siin on kogu talu rahvas terves koosseisus. Pole siin puudu ei vanadest ega noortest. Prakssudes ja raksudes tõusevad leegid kõrgemale, püüavad nagu tõusta kuhugi lõpmatusse. Nad tõusevad nagu sajad, tuhanded soovid ja palved inimeste huulilt. Miiligi sinisilmad näevad neid. Ta vaatab ja imestab. Kuidas nad küll tõuse-

vad, kuhu nad tahavad tõusta? Näe, suits tõuseb nii aeglaselt, aga kõrgele. Kus ta küll peatuma jääb? Miili tahaks ka tõusta temaga koos. Kui tal ometi oleksid tiivad, siis saaks lennata, ka kõrgele. Ta näeks siis veel rohkem tulesid kui siit alt. Ning mõttes teeb ta juba lende kõrgele, pilvede kohal. Ta näeb ka, kuidas sõnajalad õitsevad, kuused hiilgavad; näeb veel palju teisigi jaaniöö salapärasusi.

Perenaine on sageli imestanud Miili tasase oleku üle ja nüüd on tal jälle põhjust imestamiseks. Istub teine nii vaikselt, käed rüpes, silmad sügavasti kiindunud tulle. Näe, teised jooksevad, kargavad, löövad laulugi sekka. Aga tema ei midagi! Imelik laps on see Miili!

*

Aeglaselt kustuvad tuled ja varsti on, nagu poleks neid üldse olnud. Taevast vaatavad alla kahvatud tähed ja põõsast on kuulda ööbiku laksutamist. Öine rahu on laskunud üle päeval nii kirjude põllulapikes-te, tumedate metsade, mäekuplikes-te ja sinendavate järvede.

N. KAIN

Inimene, kes on mulle eeskujuks

Hulk aastaid tagasi elas isa kahe pojaga mõisa lähedal talus. Ta oli vana ning ta juuksed olid hallid. Ta oli näinud viletsaid päevi. Tema oli see, kes oma töö ja visadusega on näidanud eeskuju kaaslastele.

Ta oli alles noor, kui ta vanemad surid. Tööjõuta talu läks mõisale ning ta pidi nälgima ja hulkuma mööda metsi ringi. Kahekümneaastaselt laenas ta naabritelt kirve ning hakkas uut elu rajama. Laan-

de ehtas ta talu ja hakkas seal põldu harima. Higi laubal, külvas ta seemneid mulda ning rajas laande uue kodu. Kuid õnn ei saanud püsida kaua. Puhkes Põhjasõda, mis ei jätnud puutumata talu laaneski. Viljapõllud hävitati, talu riiuti ning viidi kaasa kõik, mis kõlbas. Lõpuks põletati talugi. Mees istus kaua aega ahervartel. Siis ot-sis kirve põlenud tukkide alt, tegi sellele uue varre ning hakkas jälle algusest peale. Ta oli eestlane, kes

Hr. dir. Teaste.

Kindlalt püsib troon
ja roostetanud pole kroon,
sest troonil ikka vana „dire“,
kuigi uus on koolipere.

ei põlanud tööd, oli visa hingega ning ei kaotanud lootust. Tahtejõuliselt rajas ta jälle endale uue peavarju ja kodu. Ta hoidis seda. See oli talle rohkem kui ainult peavari. See oli juba armsaks saanud kodu, mis kutsus teda.

Ajaratasveeres edasi, aastad möödusid. Tormisel ööl süütas pikne karjalauda ning sealt levis tuli talule, hävitades selle. Sel mehel ei olnud õnne siin maailmas. Kuid ta ei heitnud meelt. Tal oli oma eesmärk ning ta püüdis seda saavutada. Ja ta saavutas selle, nagu eestlane, kes ei jäta tööd pooleli, vaid töötab seni, kuni ta on saavutanud, mida püüdis.

Vanake istub kolde ees pingil ja jutustab poegadele, kuidas ta on saavutanud oma eesmärgi. Ta tunneb rõõmu, et ei jätnud tööd pooleli.

Ü. KÜNKMAA

Minu koolivend Viki

Kodudes on meil vendi, õdesid, kuid mitte niipalju kui koolis. Koolis oleme üksteisele ka vennad ja õed. Seal on aga igaüks erinev. Mõni on mustajuukseline, mõne pea on valge; üks on pikk ja peenike kui kirikutorn, teine paks ja lühike nagu vaat. Igaüks aga oma teada tark. Mõnel on andeid matemaatikas, mõni tark ajaloos ja on isegi neid, kes arvavad olevat end targema kui kuulsa professori. Sääraseid „professoreid“ leidub peagu igas klassis. Neil puudub vaid habe, mõnel ka hajameelsus. Prille kannab neist enamjagu. Jaa, professoreid ja tarku mehi vajab riik. Kui aga neid liiga palju ei sigineks.

Seal pingis istubki meie Viki. No ega temast targemat maailmas küll

ole! Ta tunneb iga looma, lindu ja putukat. Kaardil tunneb ta viimse linna ja küla. Kui sul mõni asi on nii-öelda „tume“, siis küsi seda Vikilt. Tema on valmis sulle lahkesti seletama. Viki tegeleb peamiselt ainult maapealsete asjadega, mis aga maa peale ei kuulu, seda ta ei tunnista. Neid asju (muidugi ainult tema arvates), mida tõestada ei saa, pole olemas. Kui kellelgi on soov saada õige ja selge ülevaade poliitikast, siis mine jällegi Viki manu, küll tema teab. Mõnikord avaldab ka keegi teine õpilane oma arvamist maailmasündmuste üle. Kui seda juhtub kuulama Viki, siis ütleb ta: „Ah, ärge seletage, teie pole poliitikat uurinud, las ma räägin teile!“ Ja siis ta seletab pikalt ja laialt.

Tema kõrvalharrastusiks on male-

mäng, siis kaasõpilasile „ultimaatum“ esitamine ja rahupakti sõlmimine. Harrastusi on igal inimesel, nii ka Vikil. Ta loeb indiaanlasist ja soovib kord ka ise nende keskel viibida. Küll näete, kaasõpilased, et tulevane professor läheb oma tarkust levitama indiaanlaste juurde! Nii ristitigi kord Viki nimega „Pealiku Pada“.

Tema avaldab oma arvamist mõnikord ka teiste eest ja päästab nii terve klassi hädast. Kui harilikud õpilased ei tea küsimusele vastata, tõuseb üks pikk ning peenike käsi püsti. Viki vastab peagu igakord õigesti. Vaadake, niisugusest olevusest on kasu ühiskonnale!

Inimesel peab olema ka veidi huumorimeelt. Ega sellestki Vikil puudu ole! Kord oli tal ka keegi

tütarlaps, kelle aga jättis maha. Kuid peagi leidis uue. Toda uut peab ta suure saladuses. Enesest mõistetav, sest „südameasjad“ peetakse alati enda teada.

Ka kehalt on Viki professori tüüp. Erilisiks tunnuseiks on paljas kulkal, väikesed kitsad silmad, mis asuvad prilliklaaside taga, ning pikad ja peenikesed jalad. Sööb peamiselt rukkileiba.

Rohkem mul Vikist pole kõnelda. Ma pole ju mõni inimestetundja. Kõik tema voorused, head ja vead olen ära rääkinud. Kui me aga igapäev oma kaasõpilasi arvustaksime, siis ei saaks me kunagi rahu elada. Oleme aga alati kõik ühes nõus, nagu ikka harilikud kooliõed ja -vennad.

Pühapäev

ELLEN RANNISTE

Ting-tang, ting-tang, kutsub kell inimesi kirikusse. Nendes helides on midagi nii kutsuvat, pühalikku, et teadmatagi astud juba kiriku poole. Kui tee peal puhas karge õhk nagu paitab, pannes põsed punetama, ja kui veel mõtled, et on terve päev ees, terve päev ilma pingutava tööta, siis ei tea küll, mida teha rõõmu pärast, ja kui vaba, kui tore tunne on siis!

Kirikust tulles tuleb mõelda kõigepealt, mida teha nüüd. Kindlasti on kõige toredam Tammemäel. Seal on nii tihti oldud, peaaegu igal pühapäeval, kuid ikkagi jääb see koht uueks ja huvitavaks. Kui tore on kuulda vanade tammede kohinat. Seal ei julge nagu hingatagi. Nii eriskummuline on tunne Tammemäel. Aga kui minna üle mäe sinna, kus tee keerab mäest alla ja kus tammed

on jätnud tühjaks avara platsi nagu teades, kui ilus on siit vaade alla orgu. Jah, see on ka tõesti ilus. Teerada lookleb alla mäeveerust. Väike ja kitsas on ta, nii tagasihoidlik, et ei pane teda nagu tähelegi. Kui vaadata kaugemale, siis võib näha kirikutorni, milles kellad on juba vaikinud. Ümberringi, natuke kaugemal kirikust, seisavad üksikud talud, nagu taandudes selle püha ehituse ees. Nad paistavad nii väikesed ja madalad vaadates siit kõrgelt Tammemäelt.

Oi, aga kes sibavad sealt teed mööda üles? Õigus, need on ju Peet ja Aadu. Kui koomiliselt väikesed paistavad nad siit. Aga Peet on ju nii suur poiss. Neil on kaasas vibud. Hakkavad vist märki laskma. Nüüd peab aga kiiresti kaduma, sest täna on säärane tuju, et kuidagi ei taha

Kaskede allee.

teistega lõbutseda. Päikese varju järgi otsustades on kell juba õige palju. Nüüd peab koju ruttama, sest muidu ei jõua lõunale, kuid siis ema ei mõista nalja. Pealelõunal lubas onu meile tulla. Onu Kaarlil on väike poeg Juku. Tema aga peab mängima, kuigi selleks lusti pole.

Koju minnes näed juba kaugelt Jukul mängimas koer Partuga.

Pealelõuna möödub ruttu ja Jukuga polegi nii igav mängida, kui arvata võis. Tema lõbusus nakatab sindki.

Aga õhtul, kui onu ja Juku on juba lahkunud, toetud vastu värvaposti ja endine lõbusus on nagu peoga pühitud. Selles on süüdi vist suur punetav päikeseketas, mis vajub pikkamisi Tammemäe taha. See muudab meeleolu nii unistavaks. Sel silmapilgul on mägi nii majesteetlik ja pühalik; nagu punane aupaiste ümbritsevad teda loojuva päikese viimsed kiired. Ja kui päike on juba ammu loojunud, vaatad ikka veel selle pühaliku Tammemäe poole: nägemiseni järgmisel pühapäeval!

Mööduv kooliaasta

H. LESK

Hakkab lõpule jõudma 1939./40. kooliaasta. Meenutagem seda aastat, tuletagem meelde tähtsamaid sündmusi sellest, enne kui saadame ta lõplikult minevikku.

Et Nõmme Gümnaasium, Pro-gümnaasium ja Erarealkool asus käesoleva õppeaasta algul uude koolimajja, oleks võib-olla kõige tähtsam sündmus terve kooliaasta jooksul. Ületulek ühest koolimajast teise on vajutanud oma selge märgi tervele kooliaastale.

Alguses, alates 18. sept. oli ainult

kolmel Gümnn. klassil ja viimasel Progümnn. klassil võimalik töötada uutes ruumides, kuna alles mõni nädal hiljem tuli terve kool üle uude koolimajja. Nii lõppes Nõmme Gümnn. popsnikupõlv ja ta tõseti peremeheseisusse.

Töö uues koolimajas algas pidulikult. Terve kool, ka need klassid, kes esialgu tegelikult Hiiu koolimajja edasi töötama jäid, olid kogunenud uue koolimaja ainukese valmisoleva korra koridori, kus kuulasid lühikese aktuse, mis algas

vaimuliku osaga prl. Tedre poolt; kõnedega esinesid koolivalitsuse juhataja J. Murumets ja direktor A. Teaste.

Kõnedes rõhutati heameelt koolimaja valmimise puhul ja pandi õpilastele südamele hoolsasti õppida, et sellega tasuda maja ehitamise vaevad ja mured. Pr. Teaste üllatas koosolijaid soolaleivaga.

Peale aktust lahkusid külalised ja nooremad klassid, kuna vanemad õpilased asusid lähemalt tutvuma uue tööpaigaga.

Koolimaja täitev hämmastavalt röske õhk oli järsuks kontrastiks väljas valitsevale viimaste soojade sügispäevade mahedusele. Klasside ja koridoride seinad olid alles kuivamata. Uksed-aknad, alles värvimata, jätsid kuidagi lõpetamata mulje, nagu terve koolimajagi. Koolimaja ümbrus oli täis lauavirnu, ehitusmaterjali ja liivahunnikuid, mida aeg-ajalt, kuid kindlalt vähendati.

Kõigele vaatmata asuti koolitööle. Harjuti uue koolimaja esialgsete ebamugavustega, harjuti töömeeste kopsimise ja tagumisega, mis kandus nagu kõlakasti seinu mööda üle terve koolimaja laiali.

Nii algas meie töö uues koolimajas. Nüüd, kus koolimaja ruumid on soojad, kui ees on kahekordsed aknad, kui trepi parkett on hõõrutud läikima ja all einelauaruumis käib vahetundidel kibe sagimine, nüüd on ununenudki, et sügisel juba päris külmal ajal majal osalt puudusid aknad ja külm vuhises läbi koridoride, on nagu ununenud kõik ebamugavused. Uus koolimaja on meile muutunud koduseks ja sõbralikuks, õhkudes välja soojust ja hubasust. Kool on saanud meie teiseks koduks.

Viimastel soojadel sügispäevadel korraldas kool veesportipäeva. Päev

värskes õhus kulus huvitavalt ja ruttu. Õpilased esitasid vettehüppedemontsratsioone ja korraldati ujumismisvõstlused. Lahkumine Musta basseini tundus õpilastele liiga kiire ja vastumeelselt asuti koduteele.

Talvised tähtsamad päevad olid kindlasti peopäevad. Õpilasingi pidu 19. X 39. peeti oma koolimajas, samuti kooli jõulupuu. Abiturientide traditsiooniline lõpupidu 10. detsembril 1939 ja kooli aastapäevapidu 3. märtsil 1940 haruldast täie saali ees õnnestusid hästi nii ettekannetel kui sissetuleku mõttes.

Käesolevat kooliaastat iseloomustab veel suur pühade hulk. Nimelt mängis pakasetaat vempe, sundides õpilasi pidama külmapühi. Õpilased ise aga suhtusid pakasetaadisse päris suure lugupidamisega. Pettumuse aga valmistas õpilastele asjaolu, et külmapühade tõttu jäi pidamata talisportipäev.

Kuna uues koolimajas on olemas raamatukoguruum, osutus võimalikuks kooli juurde asutada kooli lugemislauad. Lugemislauast osavõtt on olnud väga elav, mistõttu võib lugemislaua asutamist pidada õnnelikuks ettevõtteks.

15. veebruaril võisime pühitseda meie armastatud koolijuhataja härra dr. Teaste sünnipäeva. Sünnipäevakõne pidas hr. A. Luhaäär, kuna õpilaste nimel soovis õnne õpilaskonna vanem H. Jänes. Õpilaskoor esitas laule. M. Lõhmus luges ette hr. direktorile pühendatud Herk Visnapuu luuletuse:

Suur sünnipäev me kooliliitu külastamas
hetkel.

Sel puhul südames pakitsemas soov,
et suudaks endas mahutada sõna loov
me noorte poolehoidu, tänumeelt sel
rõõmuretkel.

Nii palju mõistmist, sõprust, soojust
meile annud
on Teie õilsa isameele üllas tung.
Te kätes pakatamas meie elupung,
ju paljudki neist kasvatatud taimist vilja
kannud.

On rida aastaid armastuses möödunud,
läinud.

Te oma hingetule töös toond kingiks
meil'.
See tuli loidab kustumata meie eluteil
ka siis veel, kui me nooruspäevad maha
käinud.

Tõi endaga kaasa palju rõõmu
tänavune kooliaasta, kuid tõi ka
kaasa suure kurvastuse ja leina.
Koos eesti rahvaga mälestasime me
manalasse vajunud kirjanikku
A. H. Tammsaaret. Tema mälestus-
aktusel loeti katkendeid ta suurteo-
sest „Tõde ja õigus“ ja esitati lei-
namuusikat.

Meenutagem hetki kurbi ja rõõm-
said, kuid hoidugem liialt süvene-
mast minevikku! Mis on olnud, on
möödas, meie noored aga sammume
edasi. Oleme lootusrikkad, hooli-
mata murest ja hädast.

TAMKALEERA

Külaskäik gümn. III klassi

Hiljuti võtsin endale selle julgu-
se, et tegin visiidi NõmmeGümnaa-
siumi abiturientide klassi. Muljed,
mis mulle jäid, olid mitmesugused
ja tahan neist siinkohal veidi paja-
tada. On küll raske kirjutada abi-
turientide klassist, ei julge nime-
tada nimesid, jagada ei kiitust ega
laitust, sest iga väärotsuse pärast
võiks tunda armsate abiturientide
temperamentseid iseloomi.

Neid oli sääl 9 tütarlast ja 9 poeg-
last, moodustades kaks alati teine-
teisega jonnivat, kaklevat ja näge-
levat rühma. Kooskõla ja kooliven-
nalikke-õelikke tundeid avaldatavat
ainult ühistel murepäevadel, ja se-
dagi vaid siis, kui muret on roh-
kem tütarlastel kui poeglastel.

Õpetajad, nemad harilikult ei
avalda oma arvamusi, suhtuvad
neisse minu arvates liigagi hästi;
aga küllap see on seletatav sellega,
et ei taheta enam teha tüliküsimust
igast väikesest kõrvalhüppest: on
ju neil veel viimased võimalused, ja
mis sa nendega ikka tülitset, kui
teised juba ootavad direktori vii-

mast käepigistust ja piiluvad kooli-
maja välisukse poole.

Vabandagu mind abiturientid,
kui ma nüüd lähen isiklikuks, kuid
mu meeldiv tutvus nendega sunnib
mind andma ka teistele lähemat
ülevaadet.

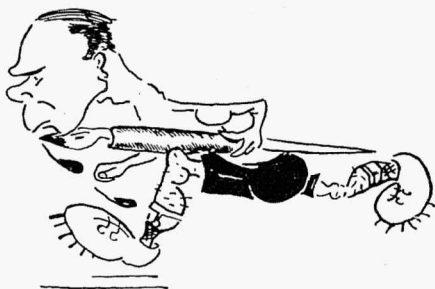
Direktori ja inspektori kõrval on
abiturientidel veel kaks suurt meest.
Need on, lubage tutvustada, prii-
mus „Felka“ ja „moosekant“ „Jän-
ku“. Viimane oskab saksofoni pu-
humise kõrval juhtida ka üldringi
ja olla õpilaskonna vanemaks. Mõ-
lemad nimetatud on läbi viinud
võimude koondamise ühe õppelaua
taha, kus nüüd koostavad plaane
lähemaks tulevikuks.

„Felka“ on endale teinud üles-
andeks saada lõputunnistuse *cum*
laude'ga, kuna „Jänku“ muretsevat
igalauapäevase „altuura“ ja sügisese
tehnikauilikooli pärast. „Jänku“ ole-
vat muide nende klassi ainuke ar-
vutusmasin. Üldiselt lõbusad poi-
sid ja klassi autoriteetid; isegi nii
suured, et klassi astudes läksin
tahtmatult mööda kahest tütarlaste

lauast ja tutvusin esmalt nendega. Astusin tagasi ja palusin vabandust „koolmeistrite“ otseses läheduses istuvalt kähärpealiselt Ehalt, kes lahke naeratusega andis andeks minu eksituse. Tema naeratuses aga peitus midagi kinnist ja salapärast, mis reelis kohe ta isiku kinnisuse ja üksikluse. Klass vaatavat temale ikka veel kui uustulnukale, kuigi, nagu ma kuulsin, olevat ta nende kaaslane juba kaks aastat. Sellepärast vist ei leiagi ta endale palju kaaslasi, vaid tegeleb rohkem iseenda ja vahel ka naabrite Helga ja „Idifiga“. Viimased kaks on jällegi lauanaabrid. Teie imestute — mina imestusin ka —, kui neid nägin esimest korda: kaks nii erinevat tütarlast, kuid sobivad hästi. Mõlemad olevat tarkuseallikad.

Klassi selles osas on veel kaks lauda poeglaste valduses. Priimusele ja pillimehele järgnevad kaks põlist koolivenda: „Jim“ ja „Rantu“. Mõlemad kiitlevad, et olla juba 12 aastat kulutanud koos samade koolide pinke, seisnud koos koerustükide pärast samade klasside niššides, jätnud koos jumalaga alg-, keskkooli ja kavatsevat sama teha ka gümnaasiumiga. Liha olla selleks igatahes valmis, aga kuidas on lood vaimuga, selle juures ei maksa palju peatuda. „Jim“ olla kogu klassi lemmikuks ja liikuvaks vaimuks. Mis tal jääb puudu pikkusest, seda tegevat tasa ta kõrgetasemeline huumor. Nagu sõbrad räägivad, tegelevat ta ka poksi, jalgpalli ja võimlemisega, kuigi viimase jaoks olla veidike vanaks jäänud. Peale kooli lõpetamist kavatsevat siirduda Eesti Vabariigi „navysse“ ja õppida mereväe-ohvitseriks. Ainuke mure, mida jagavat sõpradega, olla see, et kas leidub mereväes rattaga varustatud mõõka. „Jimi“ naaber „Rantu“ tegeleb lugematute asjadega. Mis ei

puutu militarismisse, see ei puutu ka „Rantusse“. Palju aega kulutab Kaitseliidus ja laskmiseks; muu tegevuse kõrval juhtivat kuidagi ka kooli laskuringi. Laskmine mincivat viimasel ajal allamäge ja sõbrad otsivat süüdlast, ise aga paneb selle puuduliku treeningu arvele ja loodab kevadeks jällegi üllatada. Esimese laudade rea sabasonluuletaja Herk. Selle poisiga ma palju rääkida ei saanud, sest tal oli käsil parajasti mingisugune proloog laskuringi peoks; küll aga oli tema

Luuletaja ja sportlane H. Visnapuu.

kohta palju rääkida klassivendadelõdedel. Viimased kaebasid, et olevat liiga otsekohene ja tegevat neile liiga oma valitud sõnade „leksikoniga“. Poisid just eriti ei kurtnud, nemad kui paksema nahaga tegelased saavat sellega kuidagi leppida. Herk olevat veel „silmapaistev“ selle poolest, et on ainuke õpilane klassis, kes igas klassis istunud pea-aegu kaks aastat ja ometigi lõpetavat kevadel kooli normaalse ajaga. Proovige järele teha! Muidugi on tema mees, kes juhib kirjandusosakonda ja teoreetiliselt aitab kaasa ka laskurosakonnas. Huvialadeks olevat pühapäevasport ja luuletamine. Kunä „Visna“ on võlutud sõjakoolist, on tal selleks ka teatavad eeldusi: eriti mis puutub mõõgasse.

Klassi esimese ja teise laudade rea vahe oli 2 m, kuid ometigi manitseti mind ettevaatusele, kui astun kõnelusse teise rea esimese laudkonnaga, mille moodustasid Hella-Valli. Kirjutasin need nimed koos, sest tüdrukud olevat nii koolis kui ka väljaspool kooli lahutamatud. Kuigi nad olevat valmis igasuguste karutempudele, arvasin, et minusse kui võõrasse suhtutakse aupaklikult; pealegi oli ühel neist käsi sidemes ja silm plaastris, mis ise juba tunnistas teguvõimetust. Üle

E. Kaupmees.

Et mitte nälgia surra,
sai tast kaupmehehärä.
Suuri kasusid just ei võta,
aga sentigi alla ei jäta.

ootuste võeti mind aga lahkesti vastu, kuigi palju juttu ei tehtud. Arvan, et teised õpilased mind lihtsalt hirmutasid. Käte ja silma vigastuse põhjust ei saanud teada; hiljem aga kuulsin, et see pahandus olevat juhtunud suuskadega mäehüppel. Kummalt poolt ta hüppetornist alla hüppas, see jäi veidi tumedaks. Praegu oli juttu „kaksikutest“. Abiturientide klassis on aga ka „nelikud“, mille liikmed moodustasid järgmised kaks laudkonda „Erka“, „Mausy“, „Hilja“, ja „Ritsikaga“. Nemad olevat klassis

tütarlaste elurõõmsamaks „kambaks“ ja alaliselt opositsioonis klassisvendadega, eriti aga vaese „Visnaga“. Mina aga ei oska tütarlastega hästi vestelda, ja kui kuulsin veel sõnu elurõõmsusest ja lõbususest, siis ilma pikema jututa astusin ühe sammu asemel kolm ja seisin kahe vaikse meesõpilase laua ääres. Üks neist oli hästi pikk poiss, kes viisakalt ennast tutvustas. Kahjuks mulle ei jäänud nimi meelde ja kui hiljem tema kaasõpilastelt küsisin, siis öeldi naerdes, et see olevat nende „Pikk“. „Pika“ kaaslaseks oli väiksem pikk, kuid keerulise nimega „Ibrahim“. Ka väga meeldiv ja tagasihoidlik poiss. „Pikk“ olevat klassis suurim filosoof ja keeleteadlane, kuna „Ibrahim“ pidavat võrdselt lugu igast teadusest. Mul oli aeg piiratud ning pidin kiirelt astuma edasi, et paar sõna vesta viimase laua õpilastega. Esimene neist, keda kõik hüüdsid „Ernitsaks“, ei pööranud mulle esialgu üldse tähelepanu, vaid jätkas mingisuguse paksu teose lugemist. Köhatasin kõvasti. „Ernits“ löi raamatu kiirelt kinni ja tõstis mulle imestunud pilgu. Seletasin oma külastuse põhjuse ja varsti arenes meie vahel jutt päris ladusalt. Tema huvialadeks olevat kirjandus ja laskmine. Viimasega tegevat peavalu meister „Rantule“, kuid sellele vaatamata olevat mõlemad head sõbrad. Tahtsin veel pärida mõndagi, aga korraga üks väike poiss pistis pea ukse vahelt sisse ja karjus: „Kaupmees!“, mille peale „Ernits“ kahmas laualt võtmekimbu ja lonkis klassist välja. Naabritelt kuulsin, et ta tegelevat mingisuguse tumeda äri „kooperatiivis“ ja laskuringis. Nüüd pöördusin „Ernitsa“ naabri poole ja nägin, et ka tema tegeleb kirjandusega. Lähemalt pärides kuulsin, et ta tahtvat parandada oma kirjatööde stiili,

milleks olevat see lugemine tarvilik, kuigi kaaslased soovivat selle asemel uurida barokkstiili, millega saavutavat paremaid tagajärgi. Unustasin ütlemast, et tema nimi oli „Ibra“, s.o. lühend nimest „Ibrahim“. „Ibra“ tegutsenud talvel kõvasti suusatamisega ja saavutanud märkimisväärseid tulemusi, hoolimata Kivade, „Vattide“ ja „Ostbye kliiistrite“ segiminekest. „Ibra“ ole-

vat klassi taltsutamatumaid olevusi, kes saavat hakkama tempudega, mis kuuluvad õppureile alates algkooli esimesest klassist.

Kell helises, mis tähendab koolis vahetunni lõppu. Jätan kiiresti jumalaga ja lahkun klassist, mille uksele seisid selgete tantedega Gümnn. III kl.

Nägemiseni järgmise külastamiseni!

Õpilaste isetegevus

H. LESK

Käesoleval aastal töötab Nõmme G, PG ja ERK Õpilasing 4 osakonnaga. Õpilasingi hooldajaks on hr. dir. A. Teaste.

I poolaastal kuulusid Õpilasingi juhatusse õpilased: esimees H. Jännes, abiesimees — H. Viirmaa, laekur — F. Hunt, kirjatoimetaja — H. Lesk ja abikirjatoimetaja A. Tunis. II poolaastal jäi juhatusse koosseis üldjoontes samaks. Juhatusel lahkusid aga omal palvel laekur — F. Hunt ja abikirjatoimetaja A. Tunis, loovutades oma kohad vastavalt juhatusse kandidaatidele R. Reimale ja L. Hiiepuule.

Õpilasing on pidanud I poolaastal 1 peakoosoleku ja 7 juhatusse koosolekut. Peale selle korraldas Õpilasing 19. X 39 peo ja astus ENK liikmesorganisatsiooniks.

II poolaastal peeti 5 juhatusse koosolekut. Õpilasingi lähemaks kavatsuseks on ajakirja „Sulesäde-med“ väljaandmine. Õpilasingil on olnud 132 liiget.

Õpilasingi kirjandusosakond pidis I poolaastal 7 koosolekut. Neist 1 oli peakoosolek, teised vaidlus- ja referaatõhtud. Referaatidega esinesid õpilane L. Mandre ja õpetajad hr. N. Rimmel ja hr. V. Tartlan. Referaate peeti teemadel:

„Matkamärkmeid Baltimaist“,

„Kas andekus on päritav?“,

„Mõnda tänapäeva Venemaast.“

Koosolekutest võttis keskmiselt osa 65 õpilast. Kokku viibis kirjandusosakonna koosolekutel I poolaastal 402 õpilast.

II poolaastal peeti seni 3 töökoosolekut. Ka korraldas osakond jutustuste ja luuletuste võistluse. Zürii koosseisus pr. C. Parts, hr. N. Rimmel, õpilased H. Lesk, L. Hiiepuu ja V. Suiste otsustas jutustustele auhinna jätta andmata, kuna ei leitud auhinnaväärilist tööd. Luuletuste võistlusel langesid 3 esimest kohta gümnn. III kl. õpilase H. Visnapuu luuletustele (I auh.) „Varss“, (II auh.) Södur“ ja (III auh.) „Jaaniöö“. Teistele luuletusvõistlusest osavõtnuile (H. Telve, V. Rannaveer, S. Rajapuu) määrati ergutusauhindad.

Kirjandusosakonna juhatusse kuuluvad õpilased: H. Visnapuu, H. Koplimes ja L. Mandre. Hooldajaiks on pr. C. Parts ja hr. N. Rimmel.

Spordiosakonna tegevus I poolaastal oli järgmine.

Spordiosakond on pidanud 5 juhatusse koosolekut ja ühe üldkoosoleku. Juhatusse kuuluvad õpilased:

J. Rebane, H. Tahumäe ja L. Hiiepuu.

Spordiosakond on korraldanud võistlusi mitmesugustel spordialadel.

15.—16. IX 39 peetud kooli kergejõustiku esivõistlustel osutusid parimaiks A-kl. H. Visnapuu, B-kl. H. Tahumäe ja C-kl. R. Ankruvits.

16.—26. XI 39 peeti klassidevahelised kooli esivõistlused pesapallis, milles Güm. I kl. omadas teiskordselt Õpilasingi rändauhinna.

Sügisel peetud veepordipäeval osutusid paremaiks poeglastest:

B-kl. 100 m vabalt — P. Helbe-mäe, B-kl. 100 m rinnuli — L. Kiis, C-kl. 50 m vabalt — N. Kain;

tütarldest:

B-kl. 50 m vabalt — E. Toomel, C-kl. 50 m vabalt — A. Tahumäe.

Väljaspool oma kooli võeti osa kolmes klassis TKSÜ esivõistlusest pesapallis.

Spordiosakonna hooldajaks on hr. A. Lannus.

Maleosakond alustas oma tegevust 1939./40. õppeaasta II poolel osakonna hooldaja hr. Vendelini simultaani järele.

Juhatusse valiti: esimees — J. Rebane, sekretär — A. Vulp, laekur — E. Toomel ja abiliikmed — H. Heinla ja L. Kalm.

Maleosakond on seni pidanud 6 mänguõhtut. Kaks esimest olid tavalised mänguõhtud, järgmisel kolmel õhtul aga toimus klassidevaheline turniir, kus esikoha omandas Progüm. IV kl. Viimasel mänguõhtul anti A. Arulau poolt simultaan.

Tegevuskavas on ette nähtud individuaalturniir kooli meistri nimemele.

Maleosakonnal on 28 liiget.

Õpilasingi peakoosolekul 14. septembril 1939 otsustati asutada Ringi juurde *Laskurite osakond*. Kodukorra väljatöötamiseks moodustati toimikond, kuhu kuulusid: E. Randmere, F. Hunt, E. Kaupmees, H. Visnapuu ja L. Sild. Laskurite osakonna peakoosolek peeti 28. septembril, kus võeti vastu osakonna tegevuskava ja kodukord. Juhatusse valiti E. Randmere — esimees, H. Visnapuu — abiesimees, O. Raadik — sekretär, F. Hunt — laekur, L. Sild — varahoidja ja J. Rebane — varahoidja abi. Vanemaks paluti hr. V. Tartlan.

Laskurite osakonnal oli I poolaastal 98 liiget; poisse 67, tütarlapsi 31. 12 koosolekust oli 6 juhatusse koosolekut ja 6 üldkoosolekut.

Laskeharjutusi peeti poistele 6, tütarlastele 4 ja kontrolllaskevõistlusi 5. Laskeharjutustest võttis osa 208 õpilast: 139 poissi ja 69 tütarlast. Lasti välja 1565 v.-k. püssi padrunit.

Õpilasingi peol ja kooli jõulu-puul korraldas Laskurite osakond märgilaskmise auhindadele.

Võime kõigiti rahul olla käesoleva aasta Õpilasingi tööga. Aasta on möödunud väga elavalt ja tegevusrohket. Peame avaldama tõsist tänu õpilaskonnale selle innukuse ja huvi eest, millega on osa võetud Õpilasingi tööst. Õpilasing omakorda on püüdnud kõigiti tulla vastu õpilaste soovidele; on püüdnud olla paigaks, kus võimalik tegutseda, noorus-energiat kasulikult rakendada ennastharivale tööle. Loodame, et ka tulevikus Õpilasing püsib elujõulisena.

Toimetus: H. Jänes, L. Hiiepuu, H. Lesk, H. Visnapuu. Vastut. toim. Nikolai Rimmel.
Väljaandja: Nõmme Gümnaasiumi, Progümnaasiumi ja Erarealkooli Õpilasing.

„Külva“ trükk. Tallinn 1940.

Riigirakenduskooli

№ 56187

SISUKORD

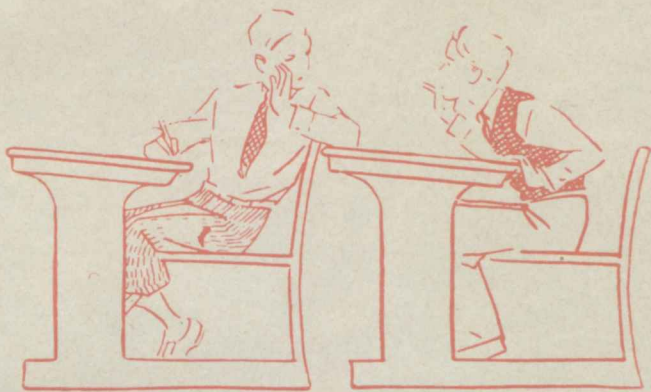
1. H. Visnapuu. Sõdur	1
2. H. Lesk. Elu eesmärgid	2
3. H. Visnapuu. Varss	4
4. H. Visnapuu. Jaaniöö	4
5. A. Politur. Üksikus tares	4
6. E. Ratassepp. Armasta oma ligimest	8
7. S. Rajapuu. Talvine öö.	9
8. E. Kaupmees. Unenägu	10
9. H. Telve. Elutee	12
10. V. Rannaveer. Süngus	12
11. M. Armei. Uus kodu	13
12. J. Mardus. Haritud inimene	14
13. H. Parmasto. Tõusik	15
14. Õ. Padrik. Kodutütar	17
15. Õ. Padrik. Suvehommik	17
16. A. Toomet. Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan“	17
17. H. Tširk. Miili jaaniöö	20
18. N. Kain. Inimene, kes on mulle eeskujuks	21
19. Ü. Künkmaa. Minu koolivend Viki	22
20. E. Ranniste. Pühapäev.	23
21. H. Lesk. Mööduv kooliaasta	24
22. Tamkaleera. Külaskäik gümn. III klassi	26
23. H. Lesk. Õpilaste isetegevus	29

Fotoateljee

V. Kõdar

N Õ M M E
K Ö V E R 11
T E L . 5 2 3 - 3 3

PORTREE- JA GRUPI-
ÜLESVÕTTEID.
AMATÖÖRTÖÖDE
ASJATUNDLIK
VÄLJATÖÖTAMINE

Võtad

muidugi ka kõik koolitarbed

„Rahvaülikoolist“ ?

Saadaval kõikide kirjastuste õpperaamatud, kirjutusmaterjalid, joonistus- ja teised koolitarbed

Toredad jutud

on meie punasekaanelises noorsookirjanduse sarjas „MINU RAAMAT“. Sari on koostatud maailmakuulsast noorsoo teostest. Kauni välimusega raamatud on trükitud paljude piltidega heale paberile.

H. Sienkiewicz: Läbi mustade maa	Kr. 2.50
L. M. Montgomery: Punapäine Anne	„ 2.—
L. M. Alcott: Väikesed mehed	„ 2.—
„ Väikesed naised	„ 2.50
J. Webster: Pikakoivaline isa	„ 2.—
R. L. Stevenson: Röövitud poiss	„ 2.—
M. Twain: Tom Sawyeri imelikud juhtumused	„ 2.50
„ Prints ja kerjus	„ 2.50
J. Habberton: Helena lapsukesed	„ 2.—
F. H. Burnett: Väike lord Fauntleroy	„ 2.—
D. Defoe: Robinson Crusoe	„ 2.—
H. Beecher-Stowe: Onu Tomi onnike	„ 2.50

K.-ü. „RAHVAÜLIKOOI“

HARJU 48, PÄRNU MNT. 10
